

Ivan Pregelj.

BOŽJE POTI.

(Nadaljevanje).

VIII. Adoro tamen omnia majora. — Častim pa vse višje.

VSTOPIVŠEMU v lepo goriško mesto med meščane, ki jih kot šolski ogleda in sholast po dobroti ljubega Boga in svojega vikšega pastirja prevzvvišenega gospoda škofa poznam za močno dobre, prijazne in vliudne ljudi, se mi je kar samo spovrnilo v spomin, kar sem bil bridko grdega in nelepega doživel na poti s Prevali do Solkana. Spomnil sem se tudi svoje svete jeze pa še tega, kako sem prav z besedo paganskega pevcasovražil tedaj ne samo volje hudičeve in greha, temveč tudi nje same, ki so grešili. Takole sem pomislil, kako greh pač najbolj boli gospoda Boga samega in kako potrpežljivo vendar potrpi z grešnikom, kako gre kot dobri pastir za izgubljeno ovco kako se mu najbolj izgubljeni sin smili. To sem si predočil pa še to, kako sem jaz božji duhovnik, postavljen zato na svet, da po božjem zgledu greh sovražim, a grešnega z dobroto k dobremu vižam, h kesanju nagovarjam, rotim, prosim in mu stokratno žalitev stokratno odpustim. Šele s svojim Odrešenikom vzporedivši sem zdajci spoznal, da moja prejšnja jeza ni bila sveta, da sem tisto uro grešil ko sem oblastno zevnil po besedah paganske pesmi: Odi profanum vulgus...

Kaj sem hotel? Preden si okrepim trudno telo in izplaknem suho in prašno grlo, sem si dejal, bom šel in pri duhovskem tovarišu s kesom in spovedjo svoj greh obstal, priznal in se ga skesal. Še nisem takozmislil do kraja, ko mi je zapel od strani cerkovni zvonec in sem se ozrl. Pa sem videl cerkev in samostan na Kostanjevici in kar nekaj mi je reklo: Lej, Balant. Mati nebeška sama ti je zdaj pokazala, kam je v Gorici tvoja prva pot. Tam gori pri ponižnih franjevcih boš dobil spovednika, ki ti bo greh odvzel. Dobil boš morda tudi kaj skromnega krepčila za trudno romarsko telo, zakaj ni se še slišalo, da bi odšel neokrepčan, kdorkoli je kdaj na tista samostanska vrata za ubogajme potrkal.

Že sem zavil mimo Kornja in blizu cerkve svetega Antona pod breg in začel zlagoma speti navzgor. Da bi mi bila trudnemu od dolge poti strmina krajša, sem začel moliti, po navadi vseh svojih trudnih rajž natihoma veseli del na roženkrancu, ki tako lepo človeka navzgor nese proti nebesom: Kako je od mrtih vstal, v nebesa šel in tam s svojo častito Materjo kraljeval... Grem, molim, pa me spak v svojo

jezo zaradi tistih prostaških, ki pobožnost ubogih skromnih romarjev zasmehujejo, le ne gre iz glave in sem še jezen in ne morem odpustiti. Kaj šel! Še hujša ihta se me polašča, ko zdajci obnovim po svojem znanju, kako drzko so se pa kar najmogočnejši na svetu upirali Bogu, zatirali križ, ubijali križano Usmiljenje, tajili svetega Duha in Njega zakramentne darove, besneli proti papežem, grdili duhovnike in redovnike in pljuvali Materi božji sami v obraz, dasi so bili med poklicanci in ne pogani kakor Pilat, Nero ali Dioklecijan. Strašno me je ihtilo pravim, ko sem se zdajci domislil po svojih svetogorskih zlikovcev čudnih in malo svetih narobe krščanskih očetov, nadutega Fotija, ki je krščanski svet razklal, burjastega Luthra, ki je še en del razklal, tepcev na Francoskem in živinskih ljudi in še tistega barona Volterja, ki je sveto Cerkev ubiti hotel in še tistih prekucnih galjotov, ki so na Brezmadežne oltar svinjsko lajdro postavili in drugo trojico iznašli: Liberté, fraternité, égalité! Fej. Kar streslo me je. Zdaj pa nisem hotel kleti, zdaj sem čutil, da mi je moliti. In sem tudi molil in rekel tako:

»Gospod Bog, ki si me ustvaril, gospod Sin, ki si me odrešil, gospod sveti Duh, ki me posvečuješ! Mati nebeška, Marija precartana. Le tega ne, da bi kdaj iz hudičeve volje jaz in moj narod tako nepokoren hotel in mogel biti, kakor je bil Lucifer in bo Antikrist. Vse drugo nad me in moje, le duhá napuha hudičevega nikar! Amen!«

Tako sem molil, jaz sholast Balant Stanič za se in svoje ljudstvo, naj nas Bog obvaruje nevere in zle volje peklenske in Bog me je tisto uro potolažil. Vsa tegoba je spadla z mene in sem vedel za sveto Cerkev:

»Non praevallebunt — vrata peklena ne bodo zmagala!« In sem vedel še zase:

»Odi profanum — enkrat sem zasovražil prostaške ljudi, tamen — vendar vse višje bom častil do smrti in najbolj poglavarja svete Cerkve, — hlapca ponižnega hlapcev božjih, sv. Očeta v Rimu. Amen...«

Odprl mi je star vratar. Poprosil sem za spovednika. On pa se je nasmehnil in me za roko sprevel prvo v refektorij...

Tako sem romal na Kostanjevico...

O. Župančič.

Iskal sem...

*Iskal sem svojih mladih dni
po tihih gajih,
iskal sem svojih zlatih dni
po skritih rajih,
kjer solnce z mrakom govori
v duhtečih majih.
Izpraševal sem vse ljudi,
kedo ima jih,
nihče ne ve, nihče ne ve
in ne pozna jih,
le eden ve, a ne pove,
nazaj ne da jih...*

OB SOČI.

GORICA gori v žarečem solncu. Kdor le more, se umakne k zeleni Soči, da se ohladi v valovih.

Popoldne je. Vročina pari in kuha. Ob Sočinih peščenih bregovih polegajo in se zvirajo stari, skačejo, plezajo in si nagajajo mladi. V manjših ali daljših presledkih stopajo v Sočo, pa se zopet vračajo na pesek.

Ob skali se je utaboril rejen gospod. Parkrat je pobrozgal po vodi in se zleknil po pesku. Dolgočasno zeha in opazuje mladega sinka, ki se le z nogami dotika vode in gleda ribe ob skali. Na grm je obesil obleko. Dolga zlata verižica cinglja iz žepa, natlačen nahrbtnik mu počiva ob zglatvu.

»Papá, piškotov!« je viknil fantič. »Sem pojdi, pa vzemi!« je odvrnil lenivo gospod. Pobič je segel v nahrbtnik, izvlekel slaščice in grizel. Hipno je treščil slaščice na tla in se zakisal: »Nočem tega, daj kolačev!« Debeli gospod je stegnil roko v nahrbtnik in ponudil dečku kolače. In spet je vgriznil in vrgel kolač proč. »Nisem lačen, nočem!«

Pobral je kolač in slaščice, gugaje se sedel na skalo in metal slaščice ribam. »Tako je prav« je momljal stari, »živali se je treba usmiliti!«

Medtem sta pa prišla izza grmovja dve dečka. Na bledih obrazih jima je sevala lakota. Slabo oblekco sta nosila in zakrpani srajčki. Očeta sta imela tam nekje v Ameriki, mama je ležala v bolnici. Plaho sta hodila ob Soči, da bi gledala plavače in s tem pozabila na lakoto. Rejeni gospod se je ravno kar oblačil. »Capina« se je zadril, »iščeta, da bi kaj ukradla!« Prijel je palico in jo zalučal proti dečkoma. Strahoma sta se umaknila in od daleč gledala, kako se je rejeni gospod pital. Rada bi stekla h skali, kjer ie razvajeni pobič metal sladke kose v vodo, pa sta se bala. Kako dober mora biti oni kolač! To bi ga jedla, ker v sirotišču nimajo sladkih kolačev. Celo za birmo jih nista dobila. Bogve, kje je oče in zakaj nič ne piše. On ima najbrže tudi sladke kolače v Ameriki, uboga mati pa ne. V bolnici leži, ker je onemogla. Posodo je umivala po hišah od jutra do večera. Ko je pred tremi dnevi hotela po stopnicah, se ji je zvrtilo in je padla. Krvavo liso sta videla na kamnu. Nekdo je celo dejal, da je bila mati pijana! Sveti Bog — kako naj bo pijana, revica, ko niti za kruh ni zaslužila! O, tudi onadva vesta, da se človeku dela omotica, kadar je lačen. Hudo, zelo hudo je biti gladen.

Gospod in njegov sin sta odšla. Skrivoma in brez besed sta se dečka priplazila h skali, odkoder je metal razvajenec sladke koščke v vodo. Glej, še celi kolač je plaval! Iz dna so skakale ribe in se zaganjale v koščke. Kolača niso zmogle. »Najin bo« je vzklilnil starejši in oči so se jima zabliskale. »Pojdi po palico, ki jo je gospod zagnal za nama! Dosežem z njo kolač!« Mlajši je tekel. In kdo ne bi hitel! Naj se le vrti — kolač bosta dobila in ta kolač je sladek, s cukrom potresen. Starejši se je cprl na skalo in se sklonil. Ob bregu je bila voda mirna, globoka. Mlajši je krmil z očmi in željno čakal, kdaj bo kolač na varnem. »Še malo, čakaj, da zamahnem« se je trudil starejši. Takrat pa se mu je zvrtilo v glavi vsled lakote, omahnil je in padel v vodo.

Velik val je plusknil in odnesel kolač daleč v Sočo. Obupno je zaklical mlajši, a njegov glasek je bil slaboten. Parkrat je dvignil ubogi deček iz vode roke, kot bi prosil za pomoč.

Pritekli so bližnji plavači in zvlekli dečka na suho. Tudi debeli gospod je prišel.

Z umetnim dihanjem so ubogemu fantiču vrnili zavest. Rejeni gospod je medtem kričal v gruči radovednežev: »Golazen tatinsko je treba vzeti v roke! Okrog se potepa in čaka, da kaj izmakne. Glejte, spaka, palico mi je ukradel. ali jo vidite in v Sočo mi jo je vrgel. Seme tatinsko!« Zamahnil je z debelo roko proti mlajšemu in ga podrl na tla. Deček si je zakril obraz in kapljica krvi mu je kanila iz nosa.

Pa ni bilo enega, da bi čutil z otrokoma. »Pravica mora biti! Mlade tatove je treba s palico! Tako mlada, pa že skvarjena! Presiti so! Nalašč skačejo v vodo, da delajo strah! Lej, pa celo piškote sta meztala v Sočo!«

Take in enake so padale ob Soči v vročem poletnem popoldnevu. Prišel je zeleni križ, nanj so naložili oba in nevoljno renčali. Debeli gospod je pa še važno pripomnil: »V interesu javne varnosti je, da se taka žlota zapre! Nič škode. če bi utonil. Sodrga, svojat, beračija!« Na vrhu brega je stal avto, s katerim sta se rejeni gospod in njegov sinko peljala domov k južini. Zeleni križ pa je obstal pred bolnišnico, kjer so vsi bolni in sestradani ležali mati in niena dva, ki sta že zgodaj okušala grenkost življenja.

To se je zgodilo onega vročega popoldne ob Soči, kjer plavajo in se solnčijo rejeni meščani.

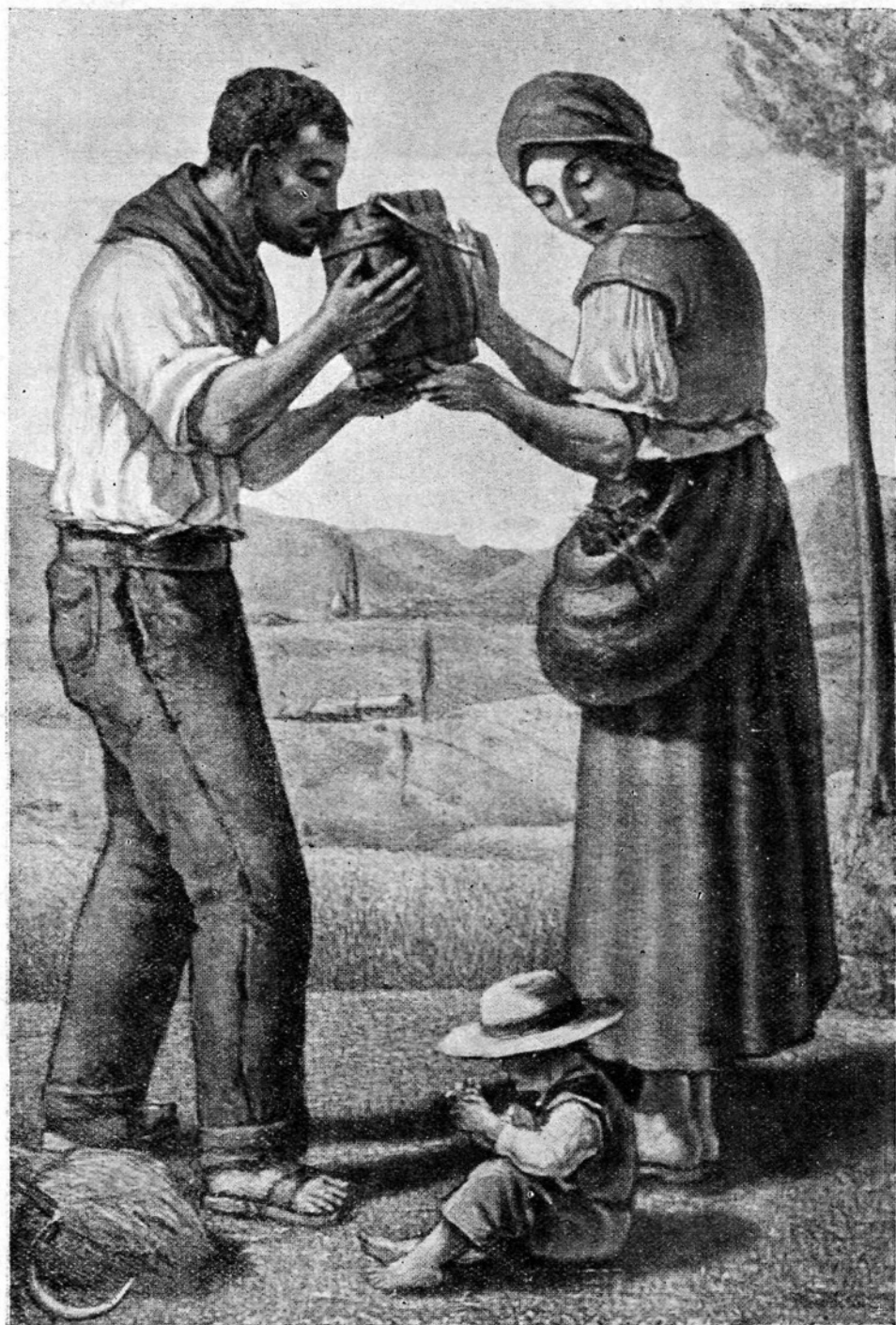

Venceslav Sejavec:

RIBIČ.

O ribjem lovu, o mrežah in barki
sem sanjal nekoč;
na trudne bregove je legala noč,
gladino so božali lunini žarki.
In prišel kot misel, ko drag spomin
čez vodó je do mene;
pogledal je barko borno in mreže
ter dvignil rokó je, vso belo, v zapoved:
»Za mano, ribič, na moje vodé!« —
Po halji beli, po zlatih laseh
sem Krista Gospoda spoznal,
za Njim sem, za Njim zaveslal. —
In On je po vodi hitel
pred mano, kot misel dekliška ves bel...
Odslej Mu sledim in jadram za Njim
in mreže nastavljam, Mu duše lovim
jaz — ribič Njegov! —

Žeja.

ZAVRŽENA.

IMELI so gosposko hišo v vipavski vasi. Da prav razumete: njih oče je bil bogat kmet, ki je pridelal do 200 hektov vina in ga točil v lastni gostilni, h kateri je spadala tudi mesnica. Zadnja leta so prezidali in dozidali hišo, kot se za boljše kmete spodobi. Na dvorišče so vodila velika dvokrilna vrata, skozi katera so vozili colski in podkrajski vozniki, dobraveljski mešetarji in razne vrste gospôda, ki je znala ceniti gospodarjevo gostoljubnost. Ob hiši se je vzpenjal košat latnik, pri vratih so cveteli beli in rdeči oleandri, skozi okna so pa poravno kimali težki nagelni med dišečimi rozetkami in gorečkami. Pod latnikom je nabrežinski kamenar izklesal veliko kamenito mizo z obokanimi klopmi.

V hiši sami so preslikali sobo za »boljše goste« in v njo so pod veliko ogledalo postavili celo klavir. Gospoda hoče biti komod in si rada napase nele želodec, temveč tudi oči. V gosposki sobi so visele na steni razna odlikovanja in častne diplome. Nekaj si jih je gospodar zaslužil, nekaj pa prislužil. Bil je vaški župan, okrajni cestni nadzornik, častni član kmetijske družbe in gasilnega društva.

Ko je o svetem Jeronimu umrl, je šlo za njim toliko pogrebcev, da se niso mogli zvrstiti, čeprav je pot iz cerkve do žegna četrť ure daleč. V testamentu je pokojni izročil gospodarstvo ženi, ki so ji Vipavci rekali »nunca«, ker je več kot polovico vaških otrok držala pri krstu ali pa pri birmi. »Po njeni smrti,« tako je stalo v testamentu, »pa naj premoženje pripade obema hčerkama Pepci in Dani — vsaki polovica.«

Pepca je imela takrat 18 let in je pravkar dovršila samostanske šole. Visokorasla mladenka je bila, rdečih polnih lic, zlatih bujnih las in živih oči. Ko se je vrnila iz šol, je zahtevala predvsem, naj je ne zovejo več Pepca, temveč Jožica. Še celo mesar se je moral navaditi gosposkega imena, čeprav je večkrat mrmral in se včasih spoza bil. Mati je bila v hčerko vsa zaljubljena. Ni ji pustila kuhati, strogo ji je prepovedala umivati posodo, da si ne bi pokvarila belih rok. Samo blagajniško knjigo je vodila in boljšim gostom je smela streči. Deklam je gospodinja ukazala, da jo kličejo »gospodična Jožica« in zjutraj hodijo po prstih, da je ne vzbude. Jožica je bila solnce v hiši: njej je mati izročila ključe, ona je štela denar, plačevala in kupovala, nadzorovala in ukazovala.

Pa je bila v tej hiši tudi senca. Eno leto mlajša Danica je bila revica od rojstva pohabljená. Majhna, blede in sključena — le oči je imela lepe: črne in otožne. Da ne bi ljudje stegali jezikov, so tudi Danico poslali v samostanske šole z upanjem, da za vedno ostane

med zidovi. Ker je bila pa bolehnna, so jo vzgojiteljice poslale domov. To ni bilo prav nič všeč materi, še manj pa Jožici.

Tistega večera, ko se je vrnila Danica, je sedla sama samcata med oleandre. Lep večer je bil. Oleandri so duhteli in se vsipali deklici na rame. Na latniku je prepeval slavček in v vrtiču so enako merno žagali svoje pesmi črički. V kuhinji so se smejale dekcle, v gostilniški sobi so zbijali šale hlapci, v salonu sta pa pri odprtem oknu sedeli mati in Jožica. Deklica je poslušnila in slišala tale pogovor: »To ti povem, mama, doma je nočem! Naša družina mora uživati ugled. Poglej! Pridejo sodnik, zdravnik, inženir, odvetnik in vsi poprašujejo: »Jeli ona gospodična Vaša sestra?« Hu, to me je sram! Veš, mama, med goste se nima prikazati!«

Danica je vztrepetala. Že preje je vedela, da jo gledajo v hiši po strani. Čutila je, da so jo odrivali vsi, razen mesarskega pomočnika Mirka, ki je bil tih in vase zaprt, da je le redkokedaj govoril. A tega vendar ni pričakovala! Oklenila se je oleandra, naslonila na zid, ob katerem so viseli nagelni in zaplakala med cvetovi, ki so ji tolažeče božali solzne oči. Skozi okno se je slišal materin glas. Besede so rezale in pekle. Niso bile to materine besede, peklenski glas je bil. »Tudi jaz sem io sita. Kot pajčevina so vlačijo po kotih. Vsem nam je v napotje. Mislila sem, da postane nuna, pa so pokveko poslali domov. Kam naj jo zdaj oddam? Pajčevino lahko ometeš, pa ti pajek ostane!« — V salonu je nastal molk, ki ga je pretrgal rezek krik pod oknom.

Mati in hči, dekcle in hlapci so hiteli na dvorišče. Pod oknom je krčevito ihtela Danica. Zvita je bila v en sam klopec, samo z rokama je kvišku držala odlomljeno oleandrovo vejo.

»Slabo ji je« so menili hlapci. »Po vode« so kričale dekcle. Na vratih jih pa je ustavila Jožica: »Nikamor ne greste! V kuhinjo se spravite in vi v hlev! Vrata zaprite!« Molče so se odstranili in mrmrali, le Mirko se je umaknil v kolnico in poslušal. Drzno je stopila Jožica k ihteči Danici. Luč je svetila skozi okno in risala na njenem obrazu divje poteze. Za njo je stala mati in držala roke ob boku. »Zakaj se cmeriš in spravljaš hišo v slab glas? Kaj ti je treba tuliti pred deklami in hlapci!« tako je zrohnela gospodinja. Jožica pa je stopila prav k njej in jo brcnila z nogo. Nesrečna dekcle se je zravnila. Še enkrat večja se je zdela kot sicer. Z boleznim srdom je kriknila: »Kaj sem vam storila, mama! Ubijte me in vrzite na gnoj, samo mučiti me ni treba!« »Kdo te muči? Ali ti ni dovolj, da te imam pri hiši! Zakaj nisi ostala v samostanu? Si prišla domov, da nam delaš sramoto!«

»Kakšno sramoto, prosim, povejte!« Kot strupeni gad je siknila Jožica: »Le pomočnika vprašaj!«

Tedaj se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Dekle, ki nikdar ni storilo nikomur nič žalega, se je zakadilo z vso močjo v Jožico. Dvignila je roki, zasadila nohte v obraz sestri in zavpila z groznim krikom: »Lažnjivka! Satan!« Po njej je udarila mati, da se je zvila na tla in hropela. Vsa krvava je tekla Jožica v hišo za njo pa mati. V hiši je nastal jok in krik. Dekle so hitele po zdravnika. Zunaj na dvorišču pa je vse utihnilo. Iz kolnice je skočil Mirko. Bled je bil in se tresel. Dvignil je ubogo Danico in jo držal v rokah. Dekle se je izmaknila in zavpila: »Proč!« V tem hipu se je prikazal na vratih mesar in za njim gospodinja. »Udari ga!« je kričala. »Na, hudič!« je zavpil mesar in

vrgel sekiro v senco. Postava je kriknila, se opotekla in padla. Sekira je zadela pomočnika v nogo. Bliskoma se je dvignila Danica in kot obstreljena ptica oddirjala na vrt in čez ogrado na travnik proti gozdu. »Kje je moja mama? Dajte mi mamò« ta krik je odmeval v gluho temno noč in plašil ptičke, ki so spali v gorskih gnezdih pri materah.

Zdravnik Herman je prišel. Pravzaprav je pritekel, ker mu ni šlo za vsakdanji slučaj. Med njim in Jožico so bile spletene tesne vezi in bila je že javna tajnost, da se oba kmalu poročita. Jožica je sedela v naslonjaču in stokala. Zdravnik se je zdrznil. Krvave, počrnele lise so zijale iz dekličinega obraza. »Kateri zlodej je to storil?« Mati je med jokom kričala: »Ona pokveka, gospod Herman! Znorela je!« »Se mi je zdelo« je hladno pripomnil zdravnik. »Gospa, veljaj kot sklenjeno: »Danči mora v norišnico!« Nastal je trenutno molk. Jožici so zagorele oči. Viknila je v mater: »Čuješ, mama? V norišnico!« »Prav,« je pripomnila mati »v norišnico naj gre, pa bo konec!« »Zato bom že jaz poskrbel« je rezko poudaril zdravnik, obvezal Jožico in nato še pomočnika v kolnici. Okrog ene po polnoči je mesar privlekel iz gozda blede Danico. Razpušчени lasje so ji padali po udratih ramenih. Zaklenili so jo v sobo, zabili okno in ukazali mesarju naj straži.

Drugo jutro na vse zgodaj so peljali v zaprti kočiji Danico v norišnico. Bila je prepadena in blede kot zid. Nihče se ni poslovil od nje in ona od nikogar. Mesar jo je vlekel kot jagnje na dvorišče in potisnil v kočijo. Voznik je pognal in voz je oddrdral. Le nagelni so se zamajali v jutranjem vetru in oleandri so žalostno pripognili cvetove, kot bi se za vedno poslavljali od Danice.

Sredi pota je dohitel kočijo voz, na katerem je sedel z ovito nogo blede Mirko. Ozrl se je v kočijo in bolestno zaklical »Danica!« Voznik je zaklel, udaril z bičem in pognal konje. V kočiji se je zganila mala postava in zadnji dve solzi sta kanili deklici na blede lica. Mesar se je zakrohotal. V deklici pa je vstala grozna zavest, ki se je zameglila v bolestno misel: »Zavržena sem!« (Prihodnjič dalje.)

Venceslav Sejavec:

KO PRIDE ČAS.

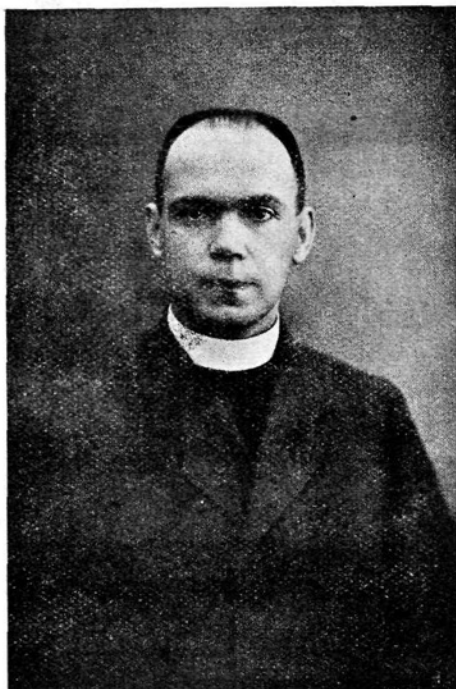
Kadar razcveta se
tiho popjë,
zbuja se moje
mlado srce.

Življenje objelo bo
polje, goro,
v meni se vnelo bo —
o, le kako,
duša, prestala boš
ogenj žgoč...

Mati — saj stala boš
mi v pomoč,
da ne omahnem,
ko pride čas...
Le cveti zdaj polje,
poženi klas.

PESNIK SILVIN SARDENKO.

LETOS ima petdeset let, pa je duševno mlad in nežen, kot dobrovzgojen otrok. Uči krščanski nauk na gimnaziji v Ljubljani in urejuje verski list »Bogoљub«. Rojen je bil na Ježici blizu Ljubljane na Posavju, ki se mu je priljubilo in postalo predmet prelepim njegovim pesmim. Visoke študije je dovršil v Rimu in postal kanonik ljubljanske stolnice. Pravo pesnikovo ime je Alojzij Merhar. Do pesniškega imena je pa prišel tako-le: »Čital sem zadnji dan v letu maloruske pesmi slovečega Sardenka. To ime sem si izbral za priimek. Sveti Silvín, ki je ta dan slavil svoj praznik, mi je dal pa ime.«

Pesnika poznajo iz večine naši čitatelji in čitateljice. Katera izobrazena mladenka še ni čitala njegovih prelepih »Dekliških pesmi«? Škoda, da sta pošli zbirki »V mladem jutru« in »Nebo žari«.

Silvin Sardenko se je priljubil mladini zlasti vsled nežnega verskega čustvovanja, ki je vsaj nekđaj bilo — žalibog, da ni več tako — najbolj dostopno mladim, nepokvarjenim slovenskim srcem. Je pravi, izredno mehak verski pesnik. Iz vseh pesmic diha pobožnost nedolžnih src in tajna lepota naših vasi, znamenj in cerkvic, domačih in cerkvenih pobožnosti ljubezenskega življenja našega dekleta. Vse pesmi so prepletene z nežnimi nitkami otroške ljubavi do nebeške Matere, tako da se Sardenko upravičeno lahko imenuje Marijin pevec. Spesnil je njej na čast dvoje pesnitev: Mater Dolorosa in Mati svetega veselja. Pred letom je izšla obširnejša pesnitev, ki nosi naslov »Sv. Alojzij«.

Verzi Sardenkovih pesmi so tekoči in zvočni, on sploh ne zna napraviti trdih pesmi. Zato jih vsakdo rad čita in se jih uči na pamet.

Naj sam pripoveduje, kako je dobil veselje do pesništva: »Kot deček redno v sobotah zvečer nisem mogel zaspati, ker sem čakal fantovske pesmi, da pripoje mimo našega okna. Ali da moja pesem ni postala preveč drzna in fantovska, za to je že skrbela moja mati, ki je kot cerkvena pevka — šestnajst let je pela na koru — znala do 500 pesmi na pamet. Za vsakega svetnika v letu po eno pesem, ali še več. Tako se je v naši hiši vsak dan pelo. Včasih je bila preprosta soba bolj podobna kapeli kakor sobi.« (Obiski.)

Ker so pesmi Sardenkove izlivi domače, čuteče duše, ki živi v Bogu in v našem ljudstvu, zato so vabljive in sežejo do srca. Čitajte jih — pa boste sami izkusili!

Franc Rupnik:

IZ DAVNIH DNI.

NA našem raziskovalnem potovanju skozi tisočletja človeškega gospodarstva smo skoraj popolnoma prezrli — orodje, s katerim si je človek olajševal in podpiral svoje ročno delo. Preskrbovanje potrebne hrane, izdelovanje obleke in graditev stanovanja je povsem odvisna od orodja: čim prikladnejše in priročajše je orodje, tem lažje in popolnejše je delo. In prav to, da si zna človek pripraviti potrebno in primerno orodje, je eno izmed značilnih dejstev, ki ga dvigajo visoko nad živali in kažejo silno veličino človeškega duha.

Vrednost in uporabljivost orodja zavisi največ od snovi, iz katere je izdelano. Sekira iz železa, pa če je še tako okorno skovana, bo gotovo bolj služila, kakor najbolj umetna in priročna iz lesa. In če pregledamo naše orodje vse po vrsti, vidimo, da ni — razen tistega iz lesa — nobeno izdelano iz take snovi, kakor jo najdemo samo na sebi v naravi; vse naravne sirovine morajo prej prestati različne in večkrat zapletene kemične izpremembe. Potemtakem je jasno, da človek v začetku, ko je začel svoje gospodarstvo na zemlji prav s kraja, ni poznal za orodje drugih snovi kot tistih, ki mu jih je podajala v roke mati narava, marveč kamen, les in živalske kosti. Šele po mnogih tisočletjih je človek našel kovine in tudi te polagoma, eno za drugo. Prazgodovinska veda, ki izkopava izpod različnih zemeljskih plasti človeško orodje od najstarejših česov do zgodovinske dobe, deli življenje starodavnega človeškega rodu prav po snovi, iz katere je izdelano orodje. In sicer v tri poglobitve dobe: kamnena, bronasta in železna.

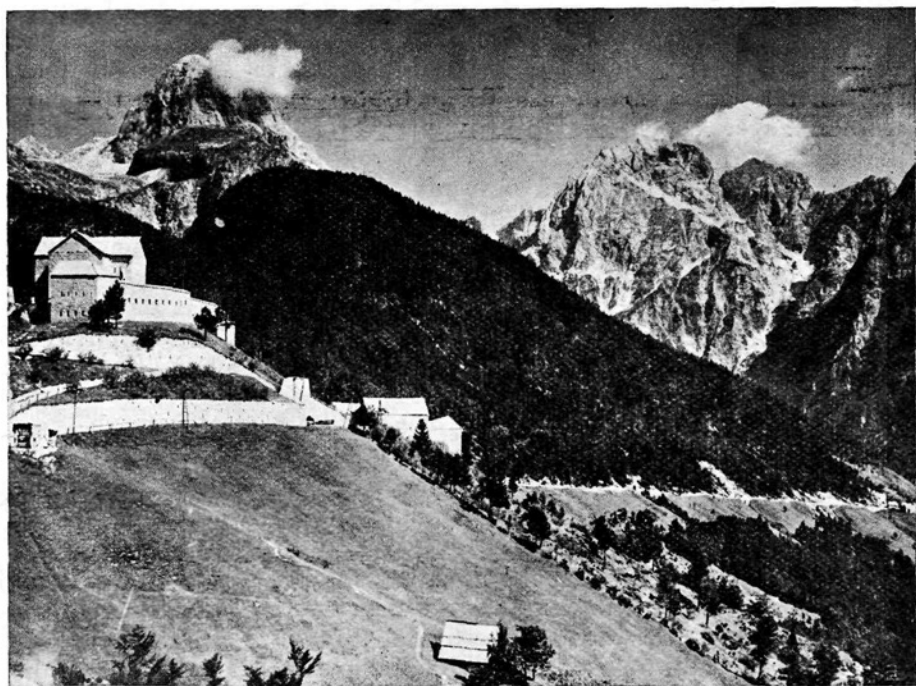
Kamnena doba.

Nekateri starinoslovci trdijo, opirajoč se na najdbe številnih kamnov, ki so prav malo obdelani ali vsaj nekoliko podobni prazgodovinskemu kamnenemu orodju, da moramo računati pred pravo kamneno dobo še neko starejšo; prakamneno (eolitično) dobo, v kateri je prvi človek na zemlji rabil orodje največ iz lesa, školjk (ali kosti) in iz prav za silo obdelanega kamna. To najstarejše leseno ali koščeno orodje se nam seveda po tolikih tisočletjih ni ohranilo, zato prazgodovinska veda o tej prvotni stopnji človeških izdelkov ne ve nič gotovega, pač pa nam narodoslovje kaže nekatere današnje pigmejske rodove kot ostanke prvotne prakamnene dobe.

Kamneno dobo deli veda v dva oddelka: v staro in novo.

V stari kamneni (paleolitični) dobi je človek, gotovo po mnogih poizkusih, izbral eno vrsto kamena, ki se mu je zdelo najsposobnejša

snov za orodje. To je kresilnik ali kremen, ki je najtrši kamen, pa se da najlažje obdelovati, ker se pri razbijanju delajo sicer več ali manj vzbočene, a vedno gladke ploskve. Tak kresilnik je torej starodavni človek odkruševal kos za kosom, dokler ni dobil tiste oblike, ki mu jo je hotel dati. Ne smemo pa misliti, da je bilo to delo nekako otročje preprosto; ne, obdelovanje kamna je zahtevalo veliko spretnost, ki jo gotovo ni znal vsak. En sam neroden udarec je lahko vse pokvaril. V onih pokrajinah pa, kjer ni v zalogi kresilnika, se je moral seveda ta davni kamnosek zadovoljiti tudi z blagom slabše vrste.

Predil. V ozadju Mangart.

Najvažnejše orodje v začetku starejše kamnene dobe je bil ročni klin ali bat — imel je obliko mandeljna — s katerim je bilo mogoče opravljati različna dela: sekanje, žaganje, vrtanje, strganje in oblanje. Kmalu pa je človek pripravil za vsako delo posebej prikladno orodje. Mnogo stvari najdemo narejenih tudi iz živalskih kosti, iz rogovja (severnega jelena) in mamutove slonove kosti; zlasti meče, razna bodala in šivanke.

Stara kamnena doba je trajala mnoga tisočletja človeškega življenja, katerih števila ni mogoče niti približno določiti. Če se oziramo na kroge omike, kakor jih je določila narodoslovna veda, prištevamo stari kamneni dobi vse tiste prvotne rodove, ki poznajo samo prisvajalno gospodarstvo in višje lovstvo, ki se torej ne bavijo še s poljedelstvom in živinorejo. (Primerjaj zadnjo številko!)

V novi kamneni (neolitični) dobi pa najdemo v obdelovanju kamna za orodje popolnoma novo tehniko. Človek sedaj ni samo

odkruševal od kamna kos za kosom, ampak je znal tudi kamen brusiti s peščenjakom ali kar s peskom. Brušenje je zahtevalo sicer več časa kot odkruševanje, toda manj spretnosti, tudi ni tako pretreslo cele tvarine in je zato dalo orodju, zlasti večjim kosom, večjo trdnost, in lepšo zunanost. Vendar pa se je še dalje rabilo tudi orodje iz odkrušenega kamna; in kadar je šlo za večjo trdoto in ostrino, je bilo bolj primerno še orodje stare vrste, brušen kamen pa, kadar je bilo treba težkega in močnega udarca.

Pa še en važen izum moramo omeniti v tem času. Če je hotel prvotni človek močno zamahniti s sekiro ali batom, je orodje pritrdil na kol tako, da je je vtaknil v precep in vse trdno povezal. pa mu je menda še nagajalo; v novi kamnени dobi pa je znal sekiro in bat prevrtati in tako bolj varno nasaditi na toporišče. Bilo pa je to delo kot skromen začetek zelo pomanjkljiv; prevrtnega orodja iz trdega kresilnika sploh še niso našli, pač pa veliko razbitih sekir, ki so bile samo navrtane; in še več takih, ki so se pri delu razbile, kaže, da je vrtanje vzelo kamnu mnogo trdote, ki bi jo imel sicer celi kos.

Proti koncu nove kamnene dobe pa nastopi v delavnici človeštva nova snov, ki je usodno vplivala na razvoj tehnike in vsega življenja, namreč kovina. Lahko rečemo, da je postala od takrat dalje vsa kulturna vrednost kakega naroda odvisna od tega, ali je poznal in rabil kovine ali ne. Kako je človek našel prvo kovino in spoznal njeno vrednost in uporabljivost, nam ni znano. A prav verjetno je, da mu je pokazalo pot do nje lončarstvo. Ko je žgal ilovnate posode, se je učil napravljati veliko množino žerjavice in s tem silno vročino. In čeprav je bila zidana prvotna peč še tako preprosto, je ognjena moč izvlekla iz kamnene rude, ki je slučajno tičala v stenah peči, čisto kovino, ki je hitro obrnila nase pozornost človeškega duha.

Najprej je človek spoznal baker, ker se hitreje stopi in lažje obdeluje kot druge kovine. Kje se je našel prvi baker? Splošno kažejo raziskovanja starinoslovcev na severni del Notranje ali Prednje Azije, odkoder se je širil po sosednjih deželah, zlasti v Egiptu, kjer se zdi, da so nubijski bakreni rudniki najstarejši na svetu. Nekateri starinoslovci stavijo začetek bakrenih izdelkov v Egiptu že okoli l. 4000. pr. Kr. V srednjo Evropo — torej v naše dežele — so zanesli bakreno orodje več kot tisoč let pozneje trgovci iz juga. Vendar pa se je poleg bakrenih izdelkov še celo tisočletje vzdržalo kamneno orodje, odkrušeno in brušeno v polni veljavi, ker je pač bila bakrena snov za marsikatero delo premehka. Zato prištevamo bakreno dobo še k novi kamneni dobi. Šele ko so ljudje izumili primešati rdečemu bakru nekaj srebrnobelega cina, da je nastal trd bron, je v naših deželah okoli l. 2000. pred Kr. izginilo kamneno orodje.

Kakor sploh v pokrajinah ob severnem Jadranskem morju, so se tudi po Goriškem in po Krasu naselili prvi ljudje že nekaj tisočletij pred Kristusom. Pomniti pa moramo, da je v domovini človeštva, v srednji Aziji in obmejnih deželah, že cvetela mnogo višja omika, dočim so prvi naseljenci v naših krajih živeli še po starem načinu, kakor so ga ponesli s seboj njih davni predniki, ko so se izselili iz skupne domovine. Znanih je po Goriškem, zlasti po Krasu, več jam — prva bivališča najstarejših ljudi —, v katerih se je našlo orodje iz kamnene dobe. V Terezini jami pri Devinu je našel dr. Moser iz Trsta

1. 1886. človeške ostanke v treh različno globokih plasteh, kar kaže, da so ljudje v različnih časih tam stanovali. Znamenite so tudi votline pri Nabrežini in Opčini, dalje Škocijanska jama pri Divači, Pitina jama pri Gabrovici, Predjamska jama pri Postojni. V Kovačevi jami pod sv. Volarjem ob Nadiži se je našla velika množina čepinj iz nove kamnene dobe. V tej dobi so nastale že zadnjič (str. 158.) omenjene stavbe na kolih, o katerih na Primorskem ni najti sledov, pač pa so dobro znane prazgodovinske stavbe na kolih na ljubljanskem Barju. Sicer pa je bila kranjska dežela takrat še zelo redko naseljena. Prvi človeški rodovi v naših pokrajinah so se naselili najprej ob obali jadranskega morja. Za njimi so prišli pozneje novi rodovi z novo, višjo omiko, si podiarmili prvotne prebivalce in prodirali od morja dalje v notranjost dežele. Namesto v temnih, vlažnih votlinah in jamah se je človeška družba pripravila dostojnejše bivališče na gričih, od narave utrjenih (gradišča), ali pa ob vodah na kolih (mostišča).

Tober:

SVARILNI ZGLEDI.

V.

Viljem in Edvard.

IZ sovraštva do matere se je rodila Viljemu mržnja do vseh angleških sorodnikov: Strica svojega, poznejšega znamenitega angleškega kralja Edvarda VII, je začel sovražiti, še preden ga je videl, kar tako na slepo, samo zato ker je bil brat njegove matere. K temu je prišla še globoka razlika v njunih značajih. Edvard, ki je bil 20 let starejši od nečaka, je bil miren in ravnodušen, Viljem nervozen in vzkipljiv, Edvard se ni menil ne za čast ne za kraljevske nastope, Viljem se je hotel košatiti ob vsaki priliki v vladarskem sijaju, Edvard je letal za ženskami in se zabaval z njimi še v starih letih, Viljem je bil v tem oziru strog in resen in se je ženskam dosledno umikal, Edvard je svojo mater, angleško kraljico Viktorijo, zelo čislal in spoštoval, Viljem je bil z materjo in sorodniki vse življenje sprt.

Čim je prišel Viljem na prestol, je dal stricu Edvardu, ki je bil tedaj še prestolonaslednik, takoj čutiti svojo oblast. V septembru 1888. je mladi nemški cesar obiskal prvič Dunaj, kjer je bil napovedal obisk tudi angleški princ Edvard. Viljem je stavil takoj zahtevo, da mora Franc Jožef sprejeti nemškega cesarja samega, in odklonil celó ponudbo strica Edvarda, da sprejme in pozdravi nečaka na dunajskem kolodvoru v pruski uniformi. Dvajset let starejši Edvard je moral radi Viljema zapustiti za teden dni Dunaj in se odpeljati na Ogrsko.

Razume se, da bodoči angleški kralj ni mogel kar tako izlepa pozabiti takih žalitev in poniževanj in da se bo skušal ob svojem času nad Viljemom maščevati.

Angleška kraljica Viktorija je svojega vnuka Viljema kljub njegovemu neotesanemu obnašanju vabila pogostoma na Angleško in Viljem je preživel od 1890. do 1895. pri njej vsako poletje. V tem

času se je spremenilo nasprotstvo med stricem in nečakom v pravo sovraštvo, razume se da po krivdi zbadajočega in neolikanega Viljema. Avgusta 1893. je zbruhnila med Anglijo in Francijo ostra napetost v Zapadni Indiji in na angleškem dvoru so bili vsi v skrbeh, ker so se bali, da pride do vojne. Navzočemu Viljemu so kot sorodniku pokazali brzojavke, a on je sredi splošne potrnosti počil v glasen smeh, potrepal strica po rami in rekel: »No, sedaj pojdeš lahko v Zapadno Indijo in pokažeš, kaj zmoreš kot vojak!«

Drugekrati je bil zopet z Edvardom na pomorski tekmi in radi popolnega zatišja, ki je vladalo na vodi, se je bil začetek zelo zakasnil. Ker je isti večer bila povabila kraljica Viktorija cesarja na večerjo, je Edvard predlagal Viljemu, da prekineta tekmo in prideta tako še pravočasno k sivi vladarici. »Tekma se mora dobojevati do konca, kedaj se vrnemo, je postranko!« Ko se je nato šele po 10. uri zvečer prikazal Viljem pri točni in ponosni stari materi, se je čutila ta globlje užaljeno, kakor če bi ji bil poslal Viljem odklonilno diplomatsko noto.

Toda pametni in hladnokrvni Angleži so pozabljali vse njegove žalitve in požirali tudi največje grobosti Viljemove, ako je to narokovala korist njih države. Leta 1895. je bila Anglija politično osamljena in njeni državniki so se hoteli približati Nemčiji. V Londonu so mislili celo na zvezo z Nemci in Viljemu se je nudila lepa prilika, da se zavaruje na zapadu, če je že zgubil na vzhodu po svoji lahko miselnosti rusko prijateljstvo. Toda kaj se je pripetilo? Ob določeni uri, ko bi bil moral priti angleški prvi minister Salisbury na ladjo Hohenzollern k razgovoru z Viljemom, angleškega državnika ni bilo, ker se je bil pokvaril na potu parni kotel. Salisbury je bil na mestu uro pozneje in dokazal cesarju, da ga je bila zadržala višja sila, pa ni nič pomagalo. Viljem je bil strašno užaljen, je začel vpiti in se temeljito skregal z ministrom, ki je razjarjen odšel. Tako občutljiv je bil mož, ki je bil sam namenoma pustil čakati do 10. ure sivolaso Viktorijo, vladarico največje države na svetu.

Načrt angleško-nemške zveze je seveda propadel.

Pozdravna brzojavka Krügerju.

Na Silvestrov večer 1895. je prišlo v Berlin obvestilo, da so se spopadli Angleži in Buri v južni Afriki. Pod vodstvom zdravnika Jamesona so napadli oboroženi angleški oddelki bursko republiko Transval, kateri je načeloval tedaj predsednik Krüger. Bursko ljudstvo se je postavilo v bran za svojo samostojnost in Krüger je porazil čete Jamesona ter jih vrgel iz dežele. Angleška vlada je zatrjevala začetkoma, da se je izvršil napad brez njenega dovoljenja, toda iz tega spopada se je vnela kljub temu dolgoletna in krvava angleško-burska vojna, v kateri so končno podlegli Buri. Vsa demokratična Evropa je simpatizirala tedaj z majhnim burskim narodom, borečim se junaško za svobodo proti orjaškemu britanskemu cesarstvu. Kljub temu je bila to stvar, ki se ni prav nič tikala Nemčije, pač pa zadevala interese in čast Angležev.

Viljem II. je mislil, da se mora takoj vmešati in je začel divjati. Koj drugi dan, na novo leto 1896., je šla na nemškega poslanika v Pariz brzojavka, naj popraša, »ali misli Francije mirno trpeti take

angleške konfiskacije«. Nemški poslanik v Londonu je dobil nalog, naj zahteva potne liste, torej prelomi diplomatske zveze z Anglijo, ako »ima vtis, da vlada odobrava to kršitev mednarodnega prava.« Ruskemu carju, o katerem bi bil moral znati, da je zaveznik Francije in ne Nemčije, je sporočil 2. januarja: »Nikoli ne bom dovolil Angležem, da potlačijo Transval.«

V svoji lahkomiselnosti bi bil izzval tedaj vojno, da ga niso zadrževali njegovi ministri. Pri tem mu pa ni šlo za svobodo Burov, temveč je hotel sam zagospodovati nad Transvalom. Pri seji ministrskega sveta 3. januarja 1896. je izvajal: Prišel je trenotek, ko pridobi Nemčija lahko protektorat nad Transvalom. Zato je treba mobilizirati prekomorsko pehoto in poslati čete v Transval. Pod tem pritiskom se skliče gotovo diplomatska konferenca, kjer je treba prevzeti vodstvo proti Angležem. Konec bo ta, da pridemo mi do tega ugodnega položaja, ki so ga doslej imeli spodaj Angleži.

Ministri so zastrmeli in kancler Hohenlohe je odgovoril Viljemu:

»To pomeni vojno proti Angliji!«

Cesar hitro zavrne: »Da, toda samo na kopnem!« Viljem je začutil, da se je zaletel, a se ni maral iz lepa umakniti. Po burnih razpravah so mu ministri dovolili vsaj to, da častita predsedniku Krügerju, čigar zmaga se je bila ravnokar raznesla po svetu. Odposlal mu je nastopno brzojavko: »Izražam Vam odkritosrčno čestitko, da ste brez pomoči prijateljskih držav s svojim ljudstvom iz lastne odločnosti vzpostavili mir proti oboroženim četam, ki so udrle v Vašo deželo. Veseli me, da ste ohranili proti zunanjim napadom neodvisnost svoje vlade.«

Ko je admiral Knorr zvedel za brzojavko, je hitel k Viljemu in ga rotil, naj je ne odpošlje, ker bo dvignila na Angleškem vihar ogorčenja. Cesar se je dal prepričati, ko je bilo že prepozno: brzojavka je že nastopila pot v svet.

Učinek je bil strašen. V Londonu so pretepali Nemce z gorjačami, vlada je zaprla nemška društva, nemški trgovci niso mogli več sklepati kupčij in proti Viljemu se je vzdignilo vse časopisje v državi. Nemški poslanik v Londonu gospod Hatzfeldt je hotel »radi nerazumljive blaznosti, ki je popadla ministrstvo v Viljemovi ulici« tedaj odstopiti.

Ta nastop je Viljema v Angliji tako zasovražil, da ni mogel par let obiskati angleškega dvora.

Viljem in razorožitev.

Najhujše je pa škodoval cesar ugledu nemškega naroda, ko je ruski car Nikolaj II. sklical leta 1898. mednarodno zborovanje za mir. Ruski vladar je povabil zastopnike držav, naj omejijo oboroževanje in se posvetujejo, kako bi se dala preprečiti vojna.

Noben vladar in noben politik se ni tako kruto in odkrito norčeval iz te mirovne politike kakor Viljem. Pisal je ruskemu carju, da se mu zdi naravnost nerazumljivo, kako more vladar, ki je vrhovni poveljnik armade, predlagati razpust svojih polkov in izročiti tako mesto »anarhistom in demokratom«.

Po Viljemovi misli je bila namreč najpoglavitnejša naloga stalne vojske, da potlači v krvi vsak upor podložnikov, in šele v drugi vrsti je prihajala v poštev obramba države. Značilno za cesarjevo mišljenje

je recimo povelje, ki ga je poslal leta 1900. a za časa stavke berlinskih tramvajskih delavcev vojaškemu komandantu mesta: »Pričakujem, da bo pri nastopu vojske najmanj 500 ljudi obležalo na cesti.«

Mož takih nazorov je moral seve vsako omejevanje svoje vojaške moči smatrati za osebno žalitev. To vidimo jasno iz opazk, ki jih je pisal na rob uradnim spisom tistega časa. Ko so mu izročili predlog ruskega ministra, naj se države obvežejo, da bodo klicale pod orožje samo omejen del prebivalstva, je napisal zraven: »Če mi predloži to, ga udarim za ušesa!«

Smrekar.

ČEZ LETA TRI ..

Rumen je klas
in grozd je zrel,
zapušča vas
fantič vesel.

Krasi klobuk
mu rošno cvetje.
Mori srcé
bridkó razvnetje.

Glej, to nebó
in to dolino
zapušča zdaj
in gre v tujino.
»Oj z Bogom vas,
zeleni griči!
Pozdravljeni,
brhki deklíči!

In majka ti,
nikár ne toži!
Čuj, sinko tvoj
to pesem kroži:
Čez leta tri
fantič se vrne;
in majčico
v radóst ogrne.

Čez leta tri
si dom postavi.
Oj dom ves bel,
golob sanjavi!
Čez leta tri
si vzame ženo,
pod našo streho
porojeno.

Čez leta tri! —

— Še, majka ugiblješ? —
Oj, vnučiča
lehnó zaziblješ!

Čez leta tri...
In spet čez plan
fant vriske siplje.
— Mladó srcé
v bojazni utriplje:

— Ah, leta tri!
In majka deje:
Strupeni dih
na tujem veje.
Mordá, mordá
srcé zastrupi
in dušo satan
z zlaťom kupí.

O, pusti svet,
denar srebrní
in k majčici
se, dete, vrni! —
Potihnil spev
in vrisk prešerní.
Bojuje fant
boj mnogoterní.

Bo zmagal li?
Prehud je boj!
Molitve čaka
sinko tvoj.

Čez leta tri...

Klas rumeni
in grozd zori —
fantiča pa —
domov še ni!

DRAGEC!

Pišoš mi o suši in meniš, da take vremenske nepravilike zarišejo v ljudi nezaupnost v Boga. Vsepovsod slišiš tožbe in prepričan si, da je Bog zaprl svojo pisarno ter ne sprejema več prošenj. Želiš si navodil, da utrdiš sebi zaupanje v božjo dobroto in drugim, ki zabavljajo, odgovoriš prepričevalno, tolažilno besedo.

S svojim pismom si načel važno vprašanje o trpljenju. Morda bi takole vprašali: Zakaj nas Bog tepe? Poslušaj odgovor in ga premisli dodobra!

Verska resnica, katere so nas učili že v zgodnjih letih, se glasi: Bog je pravičen sodnik, ki dobro plačuje in hudo kaznuje! Včasih naloži Bog kazen že na tem svetu, včasih jo hrani za večnost. Priznal boš, da je v naših dneh zrastle zlo do neverjetne višine. Kakor za časa izraelskih puntarjev, tako pošilja tudi v tej dobi nebeški Gospod pridigarje, da bi ljudstvo odvrnilo od zla in približali Bogu. Nedeljo za nedeljo svariijo pridigarji, opominjajo misijonarji, karajo starši — toda velikokrat zastoj. Ker ljudstvo ne posluša teh klicarjev, pošilja Stvarnik druge. Eden najhujših je trpljenje.

Pride in zarohni mogočno in grozno, da pretrese duše. V hiše se naseli, kjer so metali beli kruh po kotih, pa postreže lonce in izprazni shrambe. Lakota mu je ime.

Na polje se razgane, zarije se v njive, kamor so zakopali ljudje svoje duše. Požge žito in osuši travo, da le ožgane bilke štrle kvišku. Suša mu pravimo.

V telo se zaje. Človek je melikoval temu telesu. Šport in luksuz, naslade in pomade so mazale telo, ki je zavrglo dušo in streglo mesu. Pa se zapiči v telo bolezen. Roke opešajo, obraz uvene, oči izgube blesk, lica oblede. V vročini in mrzlici trepetaj malik.

Kjer vsi ti pridigarji nič ne izdajo, pooblasti Gospod življenja še drugega, najhujšega, da do tal poniža uporneže. Ta pridigar je koščen in neusmiljeno udriha s koso. Kosi pa vseprek. Ljudje se ga boje, pa ga ne morejo odpoditi s sveta. Pravimo mu smrt. Ta vzame moč, izsesa lepoto in trešči tudi najbolj ošabne v jamo. Ob pogledu na mrtvo, koščeno telo se človek zgrozi. Čuti in se zaveda, da je pena, dim, ki se razprši vnajmanjšem vetru. Tako udarja Bog odtujene grešnike. Zakaj? Povej mi, zakaj tepe dobra mati otroka! Mar iz sovraštva? Nikakor! Zato, da se poboljša. Čemu pelje oče sinka na operacijo? Zakaj pusti, da ga mesarijo, režejo? Menda zato, ker želi srčno, da ozdravi. — Če pa že ljudje, ki smo revne stvari, s kaznijo odvrčamo zlo od otrok, zakaj bi tega ne smel naš nebeški Oče! Bolje je, da tukaj žge in reže, kot pa v neskončni večnosti.

»Dobro!« ugovarjaš. »Naj bo! Zakaj pa dobri Bog udari tudi dobre, pravične?«

Znano Ti je, da mora železo in zlato skozi ogenj, da se prečisti. Sam si že udrihal s cepcem po žitu, da so se ločila zrnca od slame. Dobro vemo, da hoče naš nebeški Gospodar v nebeške žitnice le klena zrna. Zato jih mlati s trpljenjem, da se popolnoma očistijo plev greha. Job v deželi Husovi je bil bogaboječ mož. Pa ga je Gospod strahansko tepel. Zakaj? Izoblikovati ga je hotel za sveti tempelj nebeški. Ko je kipar Fithias klesal kip Dianin, je kamen kričal pod kladi: Nehaj! Čemu me klešeš in sekas? Pa kaj mu je odgovoril kipar? »Veš-li, da si namenjen za tempelj? Neobdelan

pač ne boš v sramoto svetišču.« Mi vsi smo božji liki, določeni za nebeški Jeruzalem. Da ne bomo raskavi in neobdelani, zato nas pili in kleše sveti nebeški Mojster.

Povej mi, prijatelj moj, ali se ni naš čas zadrł v zemljo? Kot krt grebe po blatu in temi. Materializem je v cvetu. — Da bi naš Gospod izvlekel človeka iz zemlje in dvignil njegov pogled kvišku, zato pošilja trpljenje.

Mar ni res, da je napuh znak našega stoletja? Vse hočejo doseči s tehniko, celo Bogu kljubujejo. Stvari so previsoko zrastle, zato udarja vanje strela.

Šele tedaj, ko je človek majcen, ko se mu orosi oko in v prah ponižan prizna svojo ničevost, posveti skozi solze gnada božja, ki vliiva v človeško dušo mir in zaupno molitev: »Oče naš!«

Materializem in ošabnost sta nam narekovala le egoistične prošnje za svetne dobrine. Naš Bog pa hoče drugače: »Iščite predvsem božjega kraljestva in njegove pravice in vse drugo vam bo dodano!« Ker smo zamenjali božjo voljo s svojo in začeli ukazovati Bogu, zato nas tepe, da bi v dušni slepoti izpregledali.

Jaz menim, da nam je Bog v resnici neskončno prizanesljiv. Midva bi še drugače udarila, kaj meniš?

Preudari in piši

Tvojemu prijatelju.

I. Mohorovič:

DELO NAŠE MLADOSTI.

TISOČ sto let in še več je minilo, odkar sta šla čez naše kraje dva moža s knjigo v roki: Konstantin in Metod. Dve zvezdi sta bila, ki nam ju je pripel Bog med temo. In vzrastel je naš Jeruzalem, sveti Velehrad.

Preveč bi bilo naštevati vse njune zasluge. Rečem samo eno: ko bi ne bilo bratov blagovestnikov med nas, mogoče bi bila naša duša tudi tako razkosana kot lje naše telo. Ali pa mogoče, da bi bili nezavedna mešanica v mogočnih sosedih.

Prišel pa je že zgodaj razdirajoči greh naših dedov, ki je razpodil učence svetih bratov in ki je hotel uničiti tudi njuno delo. Pa ga ni! Vem, da vam je dovolj znano o tem.

Glavno je to, da se je čez dobrih sto in petdeset let razklal Vzhod od Zapada in otedaj hodita oba vsak svoja pota, dasi ne popolnoma nasprotnih. Mi smo prag med obema. In tukaj je naša naloga, ki je velika in težka, ali gorje nam bo pred Očetom Vzhoda in Zapada, če jo prezremo, pozabimo, ali celo opustimo. Iz korenine nam mora vzrasti zavest dela na tej njivi, ki nam jo je določila Previdnost.

Prvo, kar moremo storiti je to, da pripravimo svoja srca. Takoj bomo videli, da bo treba preosnove našega gledanja in pojmovanja. Gre za to, kakšno mišljenje imamo o bratih, ki so se odtrgali od edinstva. Priznati moramo, da smo vajeni prehudo soditi in prečrno gledati. Beseda razkol nam šumi v misli in radi si predstavljamo Vzhod kot dežele krivovercev in verskih brezbriznežev. In vendar istega Kristusa časte na Vzhodu kot na Zapadu. Da, ko bi nam bilo dano gledati v srca, globoko bi povisili glave od sramu, ker se imenujemo edine, a je naša ljubezen dostikrat mrzla, nebratska, in še to: ko bi ne bil Krist duša njihove vere kakor je naša, mar bi tako grmeli pravi neverniki vanjo kot grme danes? Tudi o njej velja: Hočem, da bodi en hlev in en pastir!

Nam je torej poverjena naloga, da pobratimo Vzhod z Zapadom, da bomo vsi ena sama ubrana harfa, ki bo pela v vstajajočem solncu Gospodu. Malo nas je in slabe so naše moči, ali obupati ne smemo. Gorje tistemu, ki bi hotel zadržati naše delo, ki je od Boga.

Dvoje moramo storiti, kar je pogoj za nadaljne uspehe našega dela. Napačno je bilo, ko so nam kazali dežele ločenih bratov skozi ista očala kot dežele kitajskih ali afrikanskih paganov. Izpremeniti moramo gledanje in pojmovanje Vzhoda in ne smemo misliti na krivoverske odpadnike, ampak na enakovredne člane Kristove Cerkve, ki čakajo, kdaj se vrnejo v materino naročje. To storimo najprej v nas samih in potem pomagajmo še bližnjemu do tega. Na ta način bo raslo seme, ki ga je Bog položil v nas vse in vsakega posameznega, razgibalo se bo mrtvo življenje in njega sre-dišče smo in moramo biti mi vsi. Naša srca morajo postati ogenj!

Drugo naše delo naj bi bila molitev. Prosimo, da naši bratje ne izgube tistega, kar imajo in da ne prevlada nad njimi sovražna sila. (Ne mogel bi dovolj priporočiti bratovščine sv. Cirila in Metoda, ki naj nam ne bo samo pobožnost za stare ženice, ampak opora pri krepkem delu.) Veliko bo pripomogel našemu delu tudi list »Kra-ljestvo božje«. Naročajmo in berimo!

Kdor poučuje brata in mu ne prižge luči, ta ni storil dolžnosti. Kdor moli, pa se ne spomni bratov, ki preživljajo težke dni, ni božji.

Zavedajmo se poslanstva božjega, ki je v nas. Majhni smo, ali to nam potrjuje zavest, da smo izvoljeni, kajti vedno smo videli, da je vsemogočna roka izvrševala velika dela z majhnimi sredstvi.

Pogumno stopimo na delo!

O, da srce gojilo bi vsekdar
ta sveti žar, naj živo bi gorelo,
enako kresu vedno ti plamtelo.

(S. Gregorčič.)

Iz krščanskega sveta.

NA FRANCOSKEM.

Letos so v Parizu priredili socialni teden za katoliške lajike na Francoskem. Obdelovali so prav zanimive probleme kakor: katoliški preporod našega duha in preporod krščanskega sveta. Zanimali so se za združenje vseh krščanskih ločin, ter razplavljali o protestantizmu, ki išče še vedno skupno formo združitve. Zanimali so se za mladinski pokret, za dobrodelnost in misijone. — Lep napredek v katoliškem taboru!

ZA KATOLIŠKE VSEUČILIŠNIKE.

Škofijska konferenca v Fuldi je avgusta meseca lanskega leta sklenila zboljšati skrb za dušno pastirstvo med dijaki, zlasti med vseučilišniki. 15. dec. 1927. je kardinal Faulhaber v Monakovem ustanovil posebno vseučilišne komisije in določil za to usposobljene duhovnike, ki imajo med dijaki delovati potom konferenc, pridig in spovedovanja. Zlasti bodo razvile vseučilišne marijanske kongregacije, živahno propagando za javne verske tečaje, ter za

duhovne vaje med dijaki. Gotovo potrebna jejo bodoči voditelji ljudstva posebno skrb in nego!

SALEZIJANCI NA POLJSKEM.

Na Poljskem so zlasti Salezijanci razvili pravo apostolsko delavnost. V Lublinu imajo katoličani že svoje vseučilišče, jezuitje svoj kolegij in misijonarji svoj zavod. Nedavno so ob reki Bisterci salezijanci preosnovali frančiškanski samostan v tehnično šolo za rokodelce. V Lodzu, v središču Poljske obrti je novi poljski kardinal Hlond ob navzočnosti številnih civilnih in vojaških oblastnikov izročil salezijancem novo cerkev, ki je posvečena sv. Tereziji od Deteta Jezusa. Tam so tudi odprli salezijanski oratorij. To je velikega pomena ker imajo v tem mestu središče komunisti.

Blizu Varšave, v rojstnem kraju sv. Stanislava Kostke so odprli sirotišče za 150 mladeničev. Tako se katoliška Poljska vsestransko dviga in razvija.

H. F.:

V „STAREM MESTU“ ŠTANJELU.

VAS ŠTANJEL.

AKO popotnik greš iz Spodnje Branice proti Gaberjam, opaziš visoko na desni grič, posajen s starimi, preperelimi kočami. Varuje ga visoko, staro obzidje. Ko zreš na ta zanimivo vasico, se ti bo zdelo, da si v srednjem veku. To je torej ono »stare mesto« Štanjel, o katerem kroži že več pesmi. Posebno lep pogled na vas je s štanjelske postaje. Hišice so podobne trumi ovc, ki jih plaši volk. Štanjelsko

Štanjel.

vas bržkone ni plašil volk, lahko pa rečemo, da sodrگا, v mnogih svojstvih tej zvezi podobna; bili so to divji Turki, ki se jih vsak Slovenec z grozo spominja. To nam potrjuje tudi sledeče: Pri oltarju cerkvice sv. Gregorja je opaziti dve glavi: glavo Turka in glavo kristjana. Turek se drži skremženo, in solze mu padajo po licih, kristjan pa kaže smeje Turku jezik. Iz tega je razvidno, da je bil tudi v Štanjelu Turek, pa da se mu je bržkone slabo godilo.

Hiše v Štanjelu so povečini s škrlami krite. Bajе čez Štanjel ima burja z Nanosa svojo divjo pot. Zato so vsi Štanjelci krili s škrlami svoje strehe. Štanjel je imel samo dva vhoda, pravzaprav ima še sedaj. Nad glavnim vhodom (pod gradom) čitaš letnico obstoja obzidja in vrat (1692). Torej tristo let! Postavljen je tudi neki grb, ki pa res ne vem, čigavi dinastiji naj bi pripadal. Pri vratih opaziš dve veliki luknji, ki sta služili, da so vanje vtikali zapahe. Visoko nad vrati so drobna okna, kjer je noč in dan čula straža, da bi si ne mogoče kak sovražnik upal v vas. Res pravo, utrjeno mesto!

Štanjelski grad, grajščaki in cerkev.

Štanjelski grad se deli v tri dele: Gornji, srednji (najstarejši) in spodnji del. Razen srednjega dela, je vse sezidano po ukazu cesarjevega svetovalca in kapitana gospoda barona s Proseka, Janeza Filipa Kobenclja. Srednji del je bil po njegovem ukazu le popravljen. Na treh ploščah v gradu bereš: »Aedificavit Joannes Philippus Sac. Rom. Imp. Comes Cobenzl S. C. M. actualis intimus consiliarius et capitaneus Goritiensis et Tergestinus. (Postavil Janez Filip Svetega Rimljanskega Vladarstva vitez Kobencel, Svetega Cesarjevega Veličanstva višji svetovalec, goriški in tržaški

kapetan.) V štanjelski cerkvi opaziš ob vznožju glavnega oltarja vdolan v marmorju ves tedanji grad. To je brezdvomno ukazal napraviti baron Ivan Kobencl, ki je bil vnet za čast božjo in je tudi mnogo daroval štanjelski cerkvi, ki je bila v tistih časih zelo uboga. Oltar M. B. je tudi on velel postaviti. Izdelan je iz pravega laškega marmorja.

Ni mogoče zaznati, kdo naj bi bil grajšček pred baronom Ivanom Kobencljem. Vsekakor pa je on prejel v last le srednji del, potem je pa on še prizidal ostala dva. Po ustnem izročilu je pa baron Kobencl dobil od cesarja Karla ta grad v dar. Zgodilo pa se je takole.

Ivan Kobencl je bil najvplivnejši svetovavec cesarja Karla. Nekega dne dobi cesar po pošti zavoje, namenjen njemu samemu. Ivan Kobencl, pa, ki je stal zraven, mu sve-tuje, da naj nikar sam zavoja ne odpira. In res pokliče cesar bližnjo stražo in ji odda nalogo. Medtem odideta Cesar in Kobencl v nekaj korakov oddaljeno sobo.

Kar se zasliši grozovit pok. Strahoma se gospoda obrneta in tečeta nazaj. Ali groza: na mizi leži cdprt zavoj — razpočena bomba, na tleh pa — grozovito razme-sarjen ubogi stražnik.

Pri priči objame cesar Kobenclja, ker ga je s svojim nasvetom rešil gotove smrti. V znak hvaležnosti mu podari prošeški in štanjelski grad. Zato se je Kobencl odslej vedno imenoval »Ivan Kobencl, baron s Proseka«. Kobencl je prodal grad nekemu grofu Ritterju, pod katerim se je izvršil znani kraški punt iz leta 1848. Čez nekaj let je prišel grad v last viteza Jožefa Fabiani, kateri ima še sedaj potomce v Kobdilju. Naslednje leto je gospodaril v gradu sin njegov, Jožef (Pepin), kateri ga je prodal gospodu iz Furlanije, grofu Melzirju. Naslednja leta so gospodarili v njem še trije gospodje: Baron Sessler, neko tržaško društvo pod vodstvom kapetana Parisi-ja, in g. Kamil pl. Morzitini, ki ga ima še sedaj v posesti.

Koliko gospodarjev je imel ubogi grad! In kdove kaj ga še čaka! Pravili so, da se bo notri nastanilo vojaštvo, za kar bi pa štanjalcem bilo izredno žal, ker so že v zadji vojski videli in spoznali, kaj je vojaštvo.

Tlaka in vstaja proti štanjelskemu grofu.

Kot bi bil božji ukaz so se leta 1848. kmetje mnogih vasi isti čas vzdignili proti grofom in v štanjelu niso za njimi prav nič zaostali. Privreli so Kobljeglavci sem čez »Merea« (zdi se, da izvira to ime še od takrat, ko so biriči še na polju merili desetino), Lukovčani čez »Zagauge« (kjer so gauge = vislice = visele) in čez »Stokavnik« sedaj »Stočavnik« (kjer se je čulo stokanje onih, ki so viseli na »gaugah«). Tam je pred davnim časom stal samostan, kjer so nune prebivale, molile in se postile. Onkraj »stokavnika« je pa stala mala cerkvice sv. Magdalene, kamor so nune hodile molit.) Vsega tega sedaj ni več, le kak skromen ostanek priča o tem.

Vse je drlo torej v staro mesto da odpodi grofa, posebno pa njegovega oskrb-nika Švaro, ki je brez usmiljenja terjal od ljudstva preobilno desetino.

Omeniti moram, da so bili štanjenci v prijateljskih odnosajih z grofom Rit-terjem, in, čeravno razsrjeni na Švaro, niso bili pri spopadu, to se pravi, ostali so nevtralni.

Zašumelo je. Ljudstvo se je zbralo iz bližnjih vasi, in tisočglava množica je na-polnila trg semnišče. Otročad je začela metati kamnje v grad. To je bil začetek. Tedaj je završalo po celem semnišču! Kmetje, oboroženi s palicami in koli, so udarili na grad. Udalo se je brez upora. Grofa Ritterja pa le ni bilo, ker mu je že prej dišalo po nečem. Zato je ročno odšel v Gorico. Pustil je doma Švaro, ki pa ga tudi ni bilo nikjer najti. Ljudska masa je udrla v grad. Začela je pleniti brez usmi-ljenja. Smešno pač je moralo biti videti kako so babnice iz mnogih vasi, posebno pa iz Kobdilja, hitele pobirat »gnado božjo«, jedačo, kuhinjske potreščine in sploh vse, kar jim je prišlo pod grabežljive roke.

Seveda moški niso držali križem rok. Planili so doli v grajsko pristavo, kjer so se nahajali polni sodi vina, kmetova desetina. »Le pijmo ga — so menili kmetje — saj to je naše!«

Ali vsaka naslada je kratka. Zgodilo se je, da je Švara dal skrivaj neki Ani Lavrenčič pismo do goriškega glavarja, naj mu pošlje pomoči, da bi mogel predrzne kmetavzarje ukrotiti. Goriški glavar pošlje tedaj v Štanjel dvanajst vozov vojakov. Vstajniki so jih opazili šele pri »Kamnu« (kraj pod Štanjelom), zato niso mogli še pravočasno zbežati, posebno še, ko so bili pijani. Vseeno jih je mnogo ušlo preteči kazni. Ubogi »vinski bratci« so morali iti z vojaki v Gorico v »pržon« kjer so se streznili. Čez nekaj dni so bili dodobra pretepeni, nato pa izpuščeni na svobodo.

Žalosten je Kobljeglavec pel proti domu smešno — žalostno lamentacijo:

»Kadar sem bil vina sit,
dobil sem jih prav fest po...«

VSTAJA

proti štanjelskemu grofu l. 1848.

(Zložena 25. marca istega leta.)

Kaj se nekaj je zgodilo
v starem mestu Štanjeli:
dost' ljudi je skupaj bilo,
švaro so preganjali.
Mi smo se bli skupaj zbrali,
da bi švara bli pregnali;
ker ni tel denarcev štet',
smo začeli vince pet'.
Štanjovci so skup se zbrali
da bi švara varovali,
z mahom možnarje krgali
da bi dol na nas streljali.
Švari vse kričalo je:
»Dajte bog'mu, kar mu gre:
Masel'c vina, kos mesa,
da bo rekel: Hopsasa!«
Mi smo se v pristavo vrili,
najprej vrata smo vlomili,
vsak si sebi je nabral,
kar je njemu prišlo prav.
Tontov je blo štirideseti,
zdaj pa koščkov ni prešteti;
vse je šlo po hiši v krog,
švara vpil: »Pomagaj Bog!«
Buč smo nesli na semnjišče,
en' zapoje, drug' zavrišče;
bil je velik direndaj,
znan ostane vekomaj.
Možje smo se veselili,
vsi vesel'ga srca bili;
zdaj s poliči, zdaj z bokali,
sladko vince smo lokali.
Zdaj sovdatje so prih'teli,
misleč, da nas bodo ujeli;

kakor da bi blisknilo,
vse je proč pobegnilo.
Le nekteri so ostali,
so pijani tam ležali,
tiste pa poberejo
in v »pržon« jih renejo.
Nekdo prev'č požlobudra,
vojak s kegljem lopne ga,
da se zvrne dol na tla,
kakor osu, ki krepà.
Kol'kor so jih polovili,
so v pržon jih zaklenili.
Kadar so se streznili,
so jim hlače peglali.
Nekaj vam bom še povedal,
kar sem z vrha »Gavg« zagledal;
kako so b'li štanjovci,
s špagami pripravljeni
Jezno so se prav držali,
ni ga, da b'ga b'li zvezali;
v grad se zdaj pomikajo,
špage v aržet vtikajo.
Zdaj večerja jih tam čaka,
mislim, da še nikdar taka:
švara išče oster meč:
»Lumpi, sprav'te se mi preč
To naj bodo vaše plače:
ker sem se podelal v hlače,
pred kakor da greste spat,
morate jet hlače prat.«
Štanjelci so vsi zbežali,
rajši ko da b' hlače prali.
švara je zdaj sam ostal,
svoje hlače sam si pral.

Zanimivo in poučljivo.

KAKO DOLGO ŽIVE ŽIVALI.

Vsaka žival ima gotovo srednjo povprečno dobo, ki se pa lahko bistveno prekorači. Razlika pa je velika celo pri najsorodnejših skupinah. Nekateri so postavili trditev, da je lepo življenje vzrok dolge starosti. Ta trditev pa n. pr. pri pticah ne more držati tudi počasna rast ne more biti vzrok. Krastača rabi n. pr. za popolno dorastlost več let, živi pa tako dolgo, kakor kukavica, ki je v enem letu že zrela. Da bi velike živali živele dalj kot male, tudi ni res. Tudi ni res, da bi odločevalo število potomstva. Krap, ki leže 500.000 jajčec, in orel, ki leže komaj dva do tri, živita približno enako dolgo. Zdi se, da se kakih pravil tu ne bo dalo postaviti. Deževnik doživi 10 let, rak 20, čebela-matica 2 do 5 let, navadna čebela 6 tednov. Navadni polž 2 do 3 leta, a vrtni 9 let, bisernica 100 let, krastača 300 let, domači petelin 15 do 20, štokrlja 70, krokar in pagaj 100 let, pes 28, konj 40 do 60 let, osel 100 let in slon 150 do 200 let.

KAČE.

V pravljicah in poezijah imajo kače od nekdaj važno vlogo. Vsak potnik, ki je bil že v Indiji, ve o njih marsikaj pripovedovati. Zelo zanimiva so poglavja o tem, kako kače krote in uročajo. Krotilci kač so uživali neke vrste varnost pred njimi, ker je znano, da se pustijo vzgrizniti od mladih kač ali pa spišejo nekaj strupa, da imajo na tak način dovolj odporne moči proti strupu. Razumljivo je, da so tekom stoletij uporabljali kačo v zdravništvu. Že Rimljanji in Grki so iz njih delali zdravila. Plinij pravi, da je najboljšo sredstvo proti kačjemu piku to, da se položi gadja glava na raznjeno mesto. Dioscurides zagotavlja, da kdor uživa kačje meso, doseže visoko starost. Kačo je Marco Polo priporočal, če koga udrižne stekel pes. Še v preteklem stoletju so v Benetkah rabili proti jetiki v vratu obveze, narejene iz kač, kar je po poročilih imelo velik uspeh. Terijak se še danes rabi v oslavljeni obliki v Italiji za čiščenje krvi in pri različnih zastrupitvah,

seveda v obliki nekega likerja. V Angliji so pile žene, da bi povzdignile svojo lepoto, neko vino, katero so vlivali preko živega modrasa. Kar se tiče razširjenja kač, so te najbolj razširjene na vzhodu, pa tudi v Severni in Južni Ameriki. Zdravniki domnevajo, da rabijo kače, strup, katerega pravo bistvo pa še ni jasno, za prebavo, ker požirajo živali in živalice v celem. V Indiji umre letno 20.000 oseb vsled kačjega pika, v Avstraliji pa komaj 5000, kljub temu, da je ranjenih letno tudi okrog 20.000. Vsled novih zdravniških protisredstev je število žrtev padlo od 25 na 3 odstotke.

AUTOMOBIL IN ŽELEZNICA.

V Fordovi domovini postaja avto takorešen tekmovalec železnici, da se more govoriti že o boju na življenje in smrt. Ameriške železnice, ki se cenijo na 20 milijard dolarjev, hitro propadajo. Promet pojema, a v zadnjih letih opuščajo in rušijo povprečno po 1000 kilometrov letno. Isto velja o cestnih železnicah; samo v državi Massachusetts so opustili do 10.000 km cestnih železnic.

Kakor pada železniški promet, tako se zmagovito dviga avto. Automobilna industrija že danes zaposluje milijon ljudi več nego železnice. Danes morejo avtomobili istočasno prepeljati dve tretjini celokupnega prebivalstva združenih držav, ki šteje 110 milijonov duš s hitrostjo 60 km na uro od ene obale do druge. V kraju Long Beach je 70.000 prebivalcev in 42.000 avtomobilov, tako da prideta skoraj dva avtomobila na tri prebivalce. Ni brez podlage izrek nekega ameriškega duhoviteža, češ: »V Ameriki ni nihče doma. Američani živijo večinoma v svojem avtomobilu. Henry Ford ni povzročil samo razpadanje ameriških železnic, marveč tudi razpadanje ameriških domov.«

Avto pa ni pripravnejši samo za osebni promet, marveč tudi za prevažanje dragocenega blaga. Zato teko danes vsopredno z mnogimi programi avtomobilne zveze, ki so tudi finančno dobičkanosnejše. Dočim znaša obraba materijala pri železnicah na

miljo 2 centa, znaša pri avtomobilnem prometu 1 in pol centa. Razen tega so železnice močno obdavčene, dočim plačujejo avtomobilisti za vzdrževanje cest neznatne prispevke.

Eno prednost pa imajo železnice pred avtom: večjo varnost. Avto je danes pravi morilec ljudi. Dejstvo je namreč, da so pri železnici (približno 100.000 oseb) preizkušeni, vestni ljudje, dočim je med 80 milijoni šoferjev mnogo nespretnih in lahkomišelnih ljudi.

Razen tega je treba pomisliti, da bo postala sčasoma v avtomobilnem prometu taka gnječa, da bo varnost življenja skrajno majhna in o kaki udobnosti in prijetnosti ne bo mogoče več govoriti. Takrat bodo zopet prišle do veljave železnice, v kolikor seveda ne bo nadomestil i železnici i avtomobilov — zrakoplov.

ČRNCI.

Znano je, da je domovina črncev v Afriki. Bogati Američani so jih kupovali kot sužnje v Ameriko.

Uvoz črncev se je začel l. 1619., ko je neka nizozemska vojna ladja prodala 20 črncev angleškemu farmerju v angleški koloniji Virginia; kmalu nato so se na tem poslu udeleževale druge evropske države. Zgradile so posebne ladje in črnce so prevažali v velikanskih količinah iz Afrike v Severno Ameriko, kjer so jih belokožci rabili pri sajenju tobaka, riža, bombaža in sladkornega trsa. Nekateri belokožci so posedovali več kot 500 sužnjev.

Znana amerikanska državljanska vojna (od l. 1860. dalje) je izbruhnila radi tega, ker niso hotele južne države odpraviti suženjstva. Zmaga severnih držav jih je do tega prisilila. Sprememba zvezne ustave je sicer dovolila črncem isto volivno pravico, toda vsled različnih klavzul je večina črncev od volitev sploh izključena.

Ločitev črncev in belokožcev je na jugu strogo izvedena. Na železnicah in v cerkvah imajo črnci posebne sedeže. V železniških vozovih se ne smejo peljati v istem vezu z belokožci. Železniške družbe so morale za črnce uvesti posebne spalne vozeve. Običaj in zakon prepovedujeta medse-

bojno možitve in ženitev. Sovraštvo med obema plemenoma karakterizira najbolj ustanova linčanja. Da se preprečijo spopadi, so nekatere države enostavno prepovedale, da belokožci ne smejo stanovati v okrajih, kjer stanujejo črnci in obratno.

L. 1922. je šlo več kot 500.000 črncev iz juga na sever. Tako se je črnsko vprašanje razširilo po vsej Ameriki. Če ne bodo belokožci črncev asimilirali, bodo slednji v 50 letih delali belokožcem velike preglavice, ker štejejo že danes 12.000.000 in se množijo hitreje kot belokožci. So tudi nadarjeni; nahajajo se v vseh poklicih, tudi akademskih. Mešani zakoni so vedno pogostejši, ker mnogi črnci izgledajo že kot belokožci. V Ameriki se sprašujejo, če bo Amerika lahko vztrajala na čelu svetovne civilizacije, ko pride dan, ko se bodeta med belim in črnim popolnoma zbrisala črta.

—:—

GLASBENI DROBIŽ.

FRANZ SCHUBERT.

(Vinko Vodopivec.)

Letošnje leto obhajamo stoletnico smrti Franca Schuberta enega največjih nemških glasbenikov. Rodil se je Franc Schubert na Dunaju 31. januarja 1797 in umrl ravno tam 19. novembra 1828. Spočetkoma je bil pomožni učitelj na šoli dunajskega predmestja Lichtental, pozneje pa se je popolnoma posvetil glasbi. Bil je zelo plodovit skladatelj, zložil je okrog 1200 skladb, med temi okrog 600 samospevov s klavirjem, 8 sinfonij, 6 maš, 24 sonat in veliko vokalnih, komornih in klavirskih del. Umrl je zelo mlad, saj ni dočakal niti izpolnjenega 32. leta. Schubert je za nas zanimiv tudi iz tega ozira, da je leta 1816. bil med 21 kompozitenti, ki so prosili za razpisano mesto glasbenega učitelja na pravkar otvorjeni glasbeni šoli Filharmonične družbe ljubljanske. Tega mesta Schubert takrat ni dobil, najbrž radi tega, ker je bil star komaj 19 let. Na to mesto je bil imenovan s strani vlade neki Sokoll iz Celovca. Po vsem glasbenem svetu, zlasti pa v nemških krajih, se bodo letos vršile velike slovesnosti v spomin te zanimive stoletnice.

Doma in drugod.

Izseljenci.

Trumoma zapuščajo naši ljudje domačo zemljo. Izseljevanje postaja že nalezljiva bolezen. Največ rojakov gre preko luže v Južno Ameriko. Tam je republika z imenom Argentina. Desetkrat je večja kot Italija, dasiravno ima šestkrat manj prebivalcev. Prostora za izseljence je torej dovolj. Država ima prostrane pašnike in žitna polja ter je prva izmed poljedelskih držav na zemlji.

Ker je veliko zemlje, čitaš lahko v argentinskih listih stalne ponudbe za nakup sveta. Nedavno so ponujali desetim zanesljivim družinam vsaki po 100 ha zemlje v najem. Najemniki bi torej obdelovali pravcato veleposestvo. Prvo in drugo leto ne bi plačali nič najemnine, tretje in četrto 15 % od pridelane ga žita, peto, šesto in sedmo leto pa 20% pridelka. Seme, poljedeljsko orodje, živina in les za graditev stanovanja bi bili kreditirani. Ob času žetve bi najemnik lahko dobil velike stroje, ki mu jih da gospodar brezplačno na razpolago. V drugem letu si najemnik kupi lahko 20 ha zemlje zase po 80 peset hektar, kar izplačuje potem v 33. letih.

Številni izseljenci — zlasti obrtniki — si poiščejo dela v delavnicah, pri gradnji železnic itd. Na prvi hip bi se zdeli ti pogoji zelo vabljivi, vendar je neprimerno ozračje krivo, da si marsikdo nakoplje bolezen. Kako je s pogodbami, ki jih sklepajo agentje, je že izkušenj znano. Zato naj si vsakdo dobro premisli, preden zapusti dom. Veliko je slučajev bede med izseljenci, ki bi se sicer radi vrnili, a nimajo denarja.

Čitatelje bo zanimalo, koliko je naših izseljencev v tej razsežni republiki. Težko je natanko ugotoviti

njih število, ker so raztreseni po vseh krajih. Povprečno jih štejejo 15.000. Največ se jih ustavi v glavnem mestu, ki se zove Buenos Aires. Je ni skoro ladje iz Srednje Evrope, da ne bi pripeljala s seboj novih Slovencev. Po večini so to naši rojaki iz Italije, manj se jih naseljuje iz Jugoslavije.

Kako je med našimi izseljenci v vsakem oziru? Na žalost moramo ugotoviti, da je versko stanje — slabo. Med izseljenci je bival edino en slovenski duhovnik, g. župnik Mrkun iz Homca, ki se je pa prve dni julija vrnil. Našemu uredništvu je poslal kratek opis verskih razmer, iz katerega povzamem tole:

»Kaplanujem v neki španski cerkvi v Buenos Airesu, kjer vršim dušno pastirstvo med Slovenci. Priznati moram, da so zlasti Primorci za versko žvljenje manj dostopni. Večinoma jih privabijo komunisti. Pijančevanje in zlasti ples jim je prešel v meso in kri. Boljše je z drugimi Slovenci in zlasti s Prekmurci, ki so najbrže že doma zadostno poučeni o razmerah in nanje pripravljeni.« — To poročilo naj bi si vzeli k srcu zlasti oni, ki se izseljujejo, in domači gg. duhovniki. Skušajo naj z vsemi močmi, da opozore izseljence na nevarnosti, ki jih čakajo. Pismeni stik je nujno potreben. Še bolj bi bila potrebna »Rafaelova družba« za izseljence. Kdaj bo kaj z njo?

»Kaj pa društva?« (boste vprašali. V Argentini je prosvetno delovanje svobodno. Dne 5. febr. 1928 se je zbralo v Buenos Airesu okrog 40 zastopnikov Slovencev, ki so ustanovili društvo »Slavijo« in še posebej podružnico v mestu samem. Namen društva je »pomagati vsakemu Slovincu brez ozira na

njegovo politično ali versko naziranje».

V Buenos Airesu so ustanovili tudi centralno knjižnico, ki bo ime la v kratkem do 2000 knjig. Kdor bi želel podrobna navodila, se lahko obrne na »Slovansko pisarno« (Oficina Eslava), Donato Alvarez 2518, Buenos Aires, Argentina. Učitelj Leban je izdal tudi učno knjigo španskega jezika v slovenščini, katere ne sme prezreti noben izseljenec.

Pa še nekaj važnega! Slovenski izseljenci imajo tudi svoj list, ki se imenuje »Izseljenec«. Izšel je prvič 1. marca 1928. Zanimiv je zlasti radi tega, ker nima za c, s, z strehi-

ce. Tiskarna nima namreč še slovenskih črk in jih je naročila v Seaverni Ameriki. Uredništvo lista je v Buenos Airesu, Calle Mercedes 2879, Villa Devoto in stane približno 16 lir.

Škoda, da je bil odpoklican po žrtvovalni g. župnik Merkun nazaj v domovino. Njemu se morajo izseljenci v prvi vrsti zahvaliti za list, organizacijo in knjižnico. O prvi priliki bomo pa poročali o naših rojakih v San Paolo, ki imajo že svoje društvo.

Vsem fantom, možem in dekletom bivšim društvenikom v tujini pošiljamo tem potom najlepše pozdrave. Dobri Bog naj jih čuva in osrečuje!

Na gore!

Kako smo šli na Jalovnik.

Lepo solnčna kresna nedelja. Koga ne zvabi ven v naravo, v čisti gorki zrak, na naše lepe planine in gore, kjer človek čuti tako svobodno srce...

Mi smo šli. Dopoldne smo bili vsi pri sv. maši, vsak v svoji cerkvi, da smo storili svojo dolžnost do Boga in sami dobili dušne hrane za na pot — ni dovolj, kot imajo nekateri navado, da ko gredo na izlet, nesejo s seboj poln nahrbtnik različnih telesnih jedil, na dušo pa prav pozabijo.

Že ob dveh popoldne so dosegli prvi izletniki vrh Jalovnika. Ko smo šli mi iz prizazne vasi »Sela«, nas je pozdravljalo le po petje vrlih poljubinskih fantov in deklet. Zadnje moram še posebej pohvaliti, 18 jih je bilo in skoraj vsa v pestri domači noši, pa s kitami po hrbtu (namreč radi vročine). Videl sem, da med ta dekleta še ni prišla nova moda, ne v obleki ne v striženju las. Tako je prav, draga dekleta, in pri tem tudi ostanite! — Lepo številce izletnikov smo imeli čast spoznati. Videli smo: Poljubince, Ljublince, iz Prapetna, Čadrga, Tolmina, iz Sv. Lucije, s Ponikev, iz Št. Vidške gore no, in jaz sem bil pa sam. Mična, 41 fantov in deklet broječa družina, je iz vrha Jalovnika gledala po

lepih holmih gričih in vaseh, daleč na okoli, razgled je velik in hvaležen, ter vmes smo kako planinsko zaokrožili, ter se pogovarjali kot bratje in sestre v naravi. — Pa še smo jih pogrešali. Neka oseba, priljubljena med nami, nas je s svojo odsotnostjo in neudeležbo, spravila v tako slabo voljo, da smo iz maščevanja, zbrali za »Naš čolnič« L 35.15. — Nato smo se z vriskom in petjem poslovili in šli vsak na svoj dom, veseli lepega dne in veselega svidenja na naših planinah.

Pečinski.

Lepa si, zemljica naša!

Rekli smo, da gremo in smo šli. Bilo nas je za Abrahamova leta. Strma pot, spodaj morje lučic, nad nami miglajoče zvezde.

Planinski veter in hlad nas je sprejel. Kerak smo ustavili pri očancu, ki je vzgojil rodu 14 otrok. Nehali so s košnjo, sedeli pred hišo in peli. Kako prijetno in veličastno doni naša pesem na planinah zvečer! Pridružili smo se pevcem in peli iz polnih prs. Pa ta prisrčna gostoljubnost! Kislo mleko in sir, pa voda snežnica! Vsi smo poslušali pesem o »Roži Mariji« in čutili smo se eno družino.

V temi smo dospeli do prenočišča. Gospodar in gospodinja sta nas sprejela na pra-

gu. Tako domači in prijazni so ti ljudje! Lepa priprostost in odkrito srce! Pa kakšna avtoriteta v hiši! Jedli smo, peli, molili in šli na seno spet. Kraljevsko se spi na senu.

Drugi dan smo mahnili na Angelsko goro k maši. V gorskih cerkvah se počuti človek tako zelo blizu neba.

Dopoldne smo sedeli v gozdni senci in modrovali. Prav domač je bil ta razgovor. Marsikaj lepega je vzkalilo v nas.

Tudi dež nas je močil. Nič zato! Hvala Begu! Grabili smo in se vozili, smejali in spet resno gledali v božjo pismo, dokler ni prišel čas vhoda. »Oj zdaj gremo, nazaj še pridemo!« Da res: pridemo, ker je tako lepo in poučno hoditi med prijatelji istih misli po naši lepi zemljici!

Na deželi.

Vipavsko. Na predvečer sv. apostolov Cirila in Metoda sem gledal z gore vipavske kresove. Kot zvezdice so se užigali — okrog 108 sem jih naštel. Pred menoj je vstala zgodovina — temna sicer — a vendar ožarjem z dvema lučima. Kaj vedo o tej zgodovini mlajši? Povejmo jim sveto blagovest. V pouk in tolažbo jim bo!

Čekovnik. Blizu Idrije leži v hribih vasica Čekovnik. Pridne domače mladenke so jako ukaželjne. Marljivo čitajo in tudi tekmovali so. Ali jih vidite ve, dekleta, ki vam je tekma zoperna! Če so mogle one, zakaj ne bi ve!

Tolminska. — Priobčujemo imena vrlih tekmovalcev in tekmovalk iz Čadrga, ki bodo marsikomu vzbudili vest! Tekmovali so: Jelinčič Jakob, Kutin Anton, Janež Kati, Leban Kati in Rutar Jožef, ki je odnesel prvenstvo. Spisane naloge so nekatere tako lepe, da jih bomo objavili. Fantje, dekleta! Zakaj pri nas ni tako? — Tudi v Poljubinu so mladenke že v novič tekmovali. Kaj naj rečemo: Zakaj ni drugod tako? Samo volje in vztrajnosti je treba! Tolmincem čast!

Lokve. Lep božji svet, kot bi padel iz nebes! Med zelenimi holmi stoji prljazna cerkvica. Lokve so prelepa slika naše gorske vasi. Ni čuda, če jo obiskuje nebroj izletnikov! Opazili smo pa, da se življenje zlasti

Stoji na hribčku cerkvica.

Vsako leto poromano na Vitovlje. V nedeljo 22. jul. smo v večji družbi obiskali to starodavno božjo pot. Precejšnje število romarjev je bilo obhajanih, vsi so pa z izredno zbranostjo sledili službe božji, med katero je hvalevredno prepeval moški zbor pevcev in pevk. Petje je vodil g. V. Bercé iz Dornberga, na orglah je spremljal g. Lojze Bratuž, prijatelj Joško je pa s prelepimi solospevi navdušil vse. Trajno nam ostane v spominu pomembna pridiga o prijateljstvu. Hladni Selovec in Krnica sta nas vhladila v pekoči vročini. Prav zadovoljni smo se vračali zvečer v dolino.

med dekleti zelo modernizira. Vzrok so gotovo tuji izletniki, ki prinesejo s seboj vse kvarne vplive. Goričani in Vrtojbeni smo jo v nedeljo 24. junija peš mahnili čez Trnovo. Ptički so peli v gozdevih in nedeljski mir nas je spremljal. Delinci sploh ne vemo, kako lepi so naši hribi! Maša v ljubki cerkvici je bila domača, pobožnost prikupljiva, petje pod vodstvom g. Lojzeta je občinstvu ugajalo in pridiga je pretresla srca. Med petjem in vriskom smo se vračali. Bili smo sicer telesno utrujeni, a duševno sveži. »Lep je božji svet — a gora mu je cvet!«

Idrija. — Na dan sv. Petra in Pavla smo imeli sv. birmo. Prevzvišeni nadškof se je pripeljal na predvečer, nakar sta mu cerkvena godba in moški zbor napravila lepo podoknico, katere je bil jako vesel. Težavne okoliščine ima naša godba, toda kljub temu napreduje. Ni mnogoštevilna — le okrog 20 jih je — potrudijo se pa, da je vsak na svojem mestu. V pevskem oziru je po prihodu novega organista zavel zopet nov veter. Sliši se marsikaj novega, večinoma vse pa pravilno izvajano. Le tako naprej!

Idrijčan.

Na Sv. Višarje! Kdo si ne želi poromati na blagoslovljeno goro? Prilika za to bo 19. in 20. avgusta. Zvečer se vidimo na Višarjah!

Pol ure pozneje je zvonec pel in postrežnica je tako napravila kot ji je bilo naročeno. »Tukaj Ogrin, Trst. Prejel sem večjo količino olja, katerega vam pošljem. Pripravite vse potrebno, da ga sprejmete.« In tu je zvonec zapel, konec je bilo pogovora.

V tem pa je veletrgovec že prihajal po stopnicah in ko je stopil v pisarno, je

videl, kako postrežnica drži škafo pod telefonskim aparatom. »Kaj pa vendar počenjate?« jo je nagovoril prestrašen. »I, kaj neki, Ogrin je rekel tu po temle lijaku, da pošlje večjo količino olja ter da bodimo pripravljeni za sprejem, zato čakam tu s škafo, kdaj bo pričelo teči.«

Književnost.

Čitatelje bo zanimalo, koliko knjig smo izdali Slovenci v preteklem letu. Povprečno jih je izšlo v letu 1927. okrog 400. Med njimi je 249 knjig in okrog 140 revij. Vsak dan izide torej ena slovenska knjiga. Največ jih izdajo kajpada v Jugoslaviji. Lanskó leto je tam zagledalo beli dan 350 knjig. V Italiji smo izdali Slovenci v letu 1927.: leposlovnih knjig 17, poljudno znastvenih knjig 6, verskih knjig 12, koledarjev 7, glasbenih knjig 2, skupaj 38 knjig.

NOVE KNJIGE.

Toplo priporočamo naslednje nove knjige: Fr. S. Finžgar, *Sama*. Zbr. spisov VI. zv. Nova založba v Ljubljani. Knjiga nam opisuje usodo mlade učiteljice, katero so iz mesta nastavili v podeželsko samoto. Povest spada med najlepše Finžgarjeve.

Iv. Pregelj, *Izbrani spisi*, I. zvezek: *Štefan Golja in njegovi*. Pisatelj riše v tej krasni knjigi zadnje groze poslednjega tolminskega punta. Nekaj pestrega so pride-

jane Tolminske novele. Noben Goričan ne bi smel biti brez teh knjig.

Trentar: *Dr. J. Ev. Krek*, izdala Kat. tiskarna v Gorici. Joža Trentar nam je vsem dobro znan. Poleg prof. Dolenca je ravno on najbolj vneti Krekovec. V spomin na velikega moža in v pouk mladini naših dni je napisal kratek, privlačen in zelo poučen spis Krekovega življenja in dela. *Naši fantje morajo prečitati to knjigo!*

REVIJE.

Pevec št. 5—6. Vsebina: Dr. Dolinar: Ob stoletnici Schubertove smrti, J. Pirc: Pevci in godci na Madagaskarju, Vinko Vodopivec: Jazzband, Pevski tečaji, vestnik. Tej številki je pridejan dramski prizor »Perice«, ki ga je sestavil F. Terčelj in uglasbil V. Vodopivec. Nastopajo solistke in četveroglasni ženski zbor. — Sredi avgusta bo izdala Pevska zveza knjigo: Prof. Bajuk: *Mera v slov. narodni pesmi*. Knjiga je zelo važna za pevce in pevovodje, stane 30 Din.

* * *

DRUŽINA »NAŠEGA ČOLNIČA«.

Ajdovski okraj šteje 87 naročnikov. Med njimi ima Ajdovščina 22, Šturje 16, *Žapuže* 37, *Dol-Otlica* 8, Dolenje 2, Ustje 1, Kolk 1. — Najbolj hvalevredne so *Žapuže*, kjer pride na vsakih 5 ljudi 1 naročnik.

Avče (pošta) ima 12 naročnikov in sicer po vaseh: Avče 4, Levpa 4, Kal 4. — V teh vaseh bi se moral list bolj razširiti.

Bovec (pošta) ima 16. naročnikov. Posamezne vasi: Bovec 9, Čezsoča 7. — *Agitacija* bi brezdvomno pomnožila število.

Breginj (pošta) šteje 10 naročnikov. Med vami ima: Breginj 6, Sedlo 4. — V primeri s prebivalstvom je število občutno premajhno. Statistiko bomo nadaljevali v vsaki številki. Prijatelji naj si številke dobro ogledajo. Zelo veliko povedò!

Zasoljene in zapletene.

Naloge.

Naštej sestavne dele strehe! Franc Novak iz Idrije jih je naštel takole: Glavni sestavni del je ogrodje, katero sestoji iz tramov. Ogrodje se opira na lesene blazine. Na tramove so pribite latve. Na latvah krijejo streho strešniki (opeka ali korci,

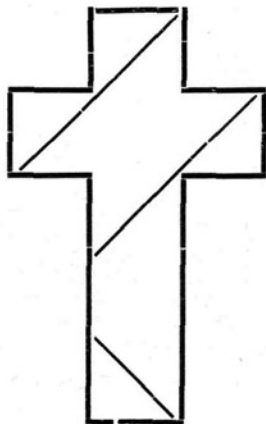
ploščice ali slama). Da se deževnica odteka, rabimo žlebnjake. — Rešitev je nepopoln. Manjka delov: sleme, gredelj, kozel itd. — *Nova naloga:* Iz katerih delov sestoji njiva? — Upamo, da bo to nalogo rešilo več naročnikov!

UGANKE.

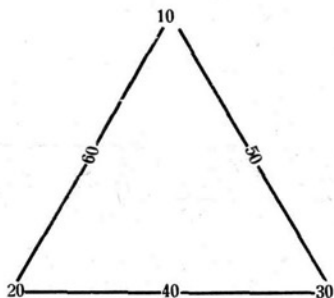
2. Uganke:

Rešitev ugank v zadnji številki je naslednja:

a) Križ se sestavi takole:

b) Dopolnitev števil ob straneh je sledeča:

Možne so pa tudi sledeče rešitve:

36, 60, 10 — 10, 40, 50 — 30, 20, 50 = 100
40, 50, 20 — 20, 30, 60 — 40, 10, 60 = 110
50, 30, 40 — 40, 20, 60 — 50, 10, 60 = 120

Pravilno rešitev so poslali:

Za prvo uganke (številčni trikot) je možnih več rešitev (4). Vsaj eno so zadeli: Mohorčič Jožef iz Gradišča pri Štiju, Rudolf Pintar iz Podsabotina, Anton Podboj iz Predjame, Josip Cetin iz Mrš, Ada Benovol iz Trsta, Dragotina Hrobat, Jožef Rutar iz Čadrga.

* * *

Obe uganki so pravilno rešili: Bičič Janez in Kenda Henrik iz Št. Viške gore, Sirk Frančiška iz Višnjevika, Marija Ženko iz Trsta, Jakob Kandut iz Ukev, Marija Trošt iz Lozic, Albert Gregorič iz Prvačine, Anica Poženel iz Črnega vrha, Fratrik Lucija iz Iderskega, Kostanjevič Jožef iz Vipave, Marija Kobal iz Idrije, Franc Novak iz Idrije, Vilko Hvala iz Gor. Tribuše, Vona Franc iz Iderskega loga, Sever Severična iz Hrašč, Anica Mohorič iz Korit, Ivan Šorli iz Koritnice, Čar Rozalija iz Čekovnika, Lavrenčič Matija iz Št. Vida pri Vipavi, Likar Bernard iz Otlice.

Izžreban je bil: Vilko Hvala iz Gorenje Tribuše.

* * *

Ugankarjem! Ker ste postali izredno pridni, vam podaljšamo čas za rešitev do 15ega vsakega meseca!

* * *

Prosimo, da ne prilagate rešitvam drugih poročil, ker se nanje ne oziramo. Rešitev pošljite na naslov: Via Mamelli 5, Uprava »Čolniča«, Gorizia.

NOVE UGANKE.

1. Pravljična uganka.

Bile so nekoč tri žene, ki jih je čarovnik začaral v tri popolnoma enake cvetlice. Ena izmed njih je smela vsako noč iti domov k možu, ker med nočjo ni bila začarana. Nekega jutra, ko se je danilo in bi morala žena zopet iti na polje k svojim dvema tovarišicama ter postati cvetlica, je govorila svojemu možu: »Ako prideš danes točno ob 8. uri na polje in me utrgaš, bom rešena. To se je tudi zgodilo. Vprašanje je pa, kako jo je mož spoznal, ker so bile vendar vse tri cvetlice popolnoma enake.

2. Zabavne uganke:

- Kateri dan je solnce sicer vzšlo, ni pa zašlo?
- Kdaj ostane rudar najdalje pod zemljo?
- Zakaj zdravnik ni tako prebrisan, kot je tat?

3. Črkovnica.

				o			
			o		o		
		o				o	
o							o
	o			o		o	
		o		o			
				o			

Vstavi v prazne predalčke primerne črke tako, da boš čital v vodoravnih vrstah sedem besed, ki pomenijo: 1. del telesa, 2. važno listino, 3. pot, 4. del obleke, 5. risarski lik, 6. prostost, 7. svetopisemsko osebo.

4. Računska uganka.

Po deželi je zeleni križ prodajal srečke. Nekdo je kupil več srečk po 10 lir. Ko so prišle izžrebane številke na dan, je videl, da na $\frac{3}{5}$ srečk ni nič zadel. Na $\frac{3}{4}$ ostalih srečk pa je dobil po 50 lir, na $\frac{1}{4}$ po 100 lir ter je imel končno 300 lir dobička. Koliko srečk je kupil?

NAGRADE.

Za pravilno rešitev določamo po žrebu sledeče nagrade:

- Za uganke pod številko 1, 2, knjigo: Dr. F. Griver: Sv. Ciril in Metod.
- Za uganki št. 3 in 4 pa prosto vožnjo na Sv. Višarje.

UREDNIKOV RADIO.

Iv. Mohorovič: Pazi na slovnico in izraze. V istem stavku rabiš preveč tautologije. Ko napišeš, še dvakrat čitaj! Ali ne bi opisal krajev in navad, kjer bivaš? Pa še kako sliko bi Ti vrinili med opis! Ostani zdrav!

Pečinski: Poglej »V senci«, prečitaj in razloži onim, ki tožijo!

Telminec: Poslane uganke bomo o prišli priobčili.

Nepodpisani: Štiri »črkovnice« niso za objavo. Drugič se podpiši!